

**ИНСТИТУТ ЗА ЕКОНОМИКУ ПОЉОПРИВРЕДЕ
БЕОГРАД**

**ЛИЧНЕ КАРТЕ АГРАРА ГРАДСКИХ ОПШТИНА
НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА БЕОГРАДА И
ГРАДА БЕОГРАДА**

Београд, јануар 2009. године

Наслов основног документа: СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ ГРАДА БЕОГРАДА ДО 2015.

Наручилац: СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ПРИВРЕДУ ГРАДА БЕОГРАДА, БЕОГРАД, Масарикова 5/XVIII

Извршилац: ИНСТИТУТ ЗА ЕКОНОМИКУ ПОЉОПРИВРЕДЕ, БЕОГРАД, Волгина бр. 15

Руководилац пројекта: Проф. др Драго Цвијановић, научни саветник

Руководилац истраживачког тима: др Владана Хамовић, научни саветник

Истраживачки тим

Истраживачи Института

Проф. др Драго Цвијановић

Др Владана Хамовић

Др Јонел Субић

Проф. др Саво Иванчевић

Проф. др Мирјана Савић

Др Весна Поповић

Др Ратомир Милановић

Мр Весна Параушић

Мр Бранко Катић

Мр Љиљана Рајновић

Мр Иван Ђурић

Мр Зоран Симоновић

Мр Наташа Цецић

Мр Нада Мијајловић

Мр Бранко Михаиловић

Мр Антон Пушкарић

Бојана Бекић

Предраг Вуковић

Славица Арсић

Лана Ивановић

Марко Јелочник

Велибор Потребић

Спољни сарадници

Мр Гаврило Веселиновић

Велимир Радојевић

Миодраг Весели

Проф. др Милан Милановић

Проф. др Бранислав Влаховић

Др Данило Томић

Проф. др Глигорије Трифуновић

Проф. др Зорица Васиљевић

Проф. др Зоран Поповић

Проф. др Томислав Живановић

Проф. др Драгић Живковић

Проф. др Михаило Остојић

Проф. др Саво Вучковић

Проф. др Спасоје Мучибабић

Доц. др Сретен Јелић

Доц. др Зоран Рајић

Доц. др Сањин Ивановић

Др Снежана Јанковић

Евица Михаљевић

Мр Светлана Турудија Живковић

Мр Борис Кузман

Мр Ненад Ђурић

Мр Жељко Арсенијевић

САДРЖАЈ

ЛИЧНЕ КАРТЕ АГРАРА ГРАДСКИХ ОПШТИНА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА БЕОГРАДА И ГРАДА БЕОГРАДА	5
I. ЛИЧНЕ КАРТЕ АГРАРА ОПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА	7
I.1. ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА	7
I.2. ОПШТИНА ОБРЕНОВАЦ	10
I.3. ОПШТИНА МЛАДЕНОВАЦ	13
I.4. ОПШТИНА ЛАЗАРЕВАЦ	17
I.5. ОПШТИНА СУРЧИН	21
I.6. ОПШТИНА ГРОЦКА	25
I.7. ОПШТИНА СОПОТ	28
I.8. ОПШТИНА БАРАЈЕВО	31
I.9. ОПШТИНА ЗЕМУН	34
I.10. ОПШТИНА ВОЖДОВАЦ	37
I.11. ОПШТИНА ЧУКАРИЦА	39
I.12. ОПШТИНА ЗВЕЗДАРА	41
I.13. ОПШТИНА НОВИ БЕОГРАД	43
I.14. ОПШТИНА РАКОВИЦА	45
I.15. ОПШТИНА ВРАЧАР	48
I.16. ОПШТИНА СТАРИ ГРАД	50
I.17. ОПШТИНА САВСКИ ВЕНАЦ	52
II. ЛИЧНА КАРТА АГРАРА ТЕРИТОРИЈЕ ГРАДА БЕОГРАДА	53

**ЛИЧНЕ КАРТЕ АГРАРА ГРАДСКИХ ОПШТИНА
НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА БЕОГРАДА И
ГРАДА БЕОГРАДА**

У изради Стратегије развоја пољопривреде града Београда до 2015. године обрађене су све релевантне чињенице аграрних потенцијала града Београда и свих општина Београда.

У овој краткој анализи дат је приказ аграрне основе (пољопривредно земљиште, становништво, газдинства), производње (производна структура, земљорадничке задруге, пољопривредна предузећа и прерађивачки капацитети) и финансијских (пласман производа, аграрни буџети) и еколошких услова развоја пољопривреде на нивоу града и по општинама. Коришћени су подаци Републичког завода за статистику Републике Србије и Завода за информатику и статистику Београда, подаци Градске управе Града Београда (Секретаријата за привреду, Управе за пољопривреду), интерни подаци општинских одбора за пољопривреду, као и подаци до којих су истраживачи дошли непосредним увидом у стање на терену и у контактима са пољопривредним произвођачима и потенцијалним инвеститорима на фокус групама организованим посредством Привредне коморе Београда, Задружног савеза Београда и општинских органа.

Редослед општина дат је према учешћу пољопривредних површина појединих општина у укупним пољопривредним површинама града Београда:

1. Палилула (14,4%);
2. Обреновац (13,7%);
3. Младеновац (12,2%);
4. Лазаревац (10,4%);
5. Сурчин (9,8%);
6. Гроцка (9,4%);
7. Сопот (8,8%);
8. Барајево (6,8%);
9. Земун (4,4%);
10. Вождовац (4,2%);
11. Чукарица (3,7%);
12. Звездара (0,8%);
13. Нови Београд (0,7%) и
14. Раковица (0,6%);
15. Врачар (0,0%)
16. Стари град (0,0%)
17. Савски венац (0,0%)

Напомена везана за изворе података дате у тексту:

- Подаци о површини општина и броју насеља дати су на бази података Републичког завода за статистику Р. Србије;
- Број становника за сваку општину дат је на бази података Републичког завода за статистику Р. Србије; у питању је процена статистике са стањем 30.06.2006;
- Подаци о пољопривредном земљишту за сваку општину дати су на бази податка Републичког завода за статистику Р. Србије;

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Број пољопривредног становништва и број газдинстава за сваку општину дат је на бази података Републичког завода за статистику Р. Србије (Попис 2002. година);
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица) и број регистрованих активних правних лица у пољопривреди дат је на бази података Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Р. Србије (стање на дан 03.06.2008);

I. ЛИЧНЕ КАРТЕ АГРАРА ГРАДСКИХ ОПШТИНА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА БЕОГРАДА

I.1. ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА

Општи подаци:

- Површина општине 44.661 ха;
- Број насеља - 8;
- Број становника - 161.753;
- Број становника на 1 км² - 359;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине за 2005. годину износи - 3,5%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 32.219 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 71,4%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 14,4%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта – 83,3%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (41,9%) и сточног крмног биља (22,9%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва: 4.206;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 2,7%;
- Број газдинстава - 2.503; непољопривредна газдинства 69,7%, мешовита 16,0%, пољопривредна 12,8%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 4,15 %;
- Највећи број газдинстава (29,9%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 528;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 12.

Производна структура. Општина има развијене:

- *сточарску производњу* (Падинска скела, Ковилово, Дунавац);
- *повртарску производњу*, нарочито у местима: Велико село, Сланци, Дунавац (повртарска производња у великом проценту је у пластеницима, а просечна величина парцеле, тј. пластеника креће се од 0,5 до 2 ха) и
- *ратарску производњу* (производња пшенице, кукуруза, јечма, сунцокрета), која је највише заступљена у местима Овча и Борча.

Канали пласмана пољопривредних производа:

- У откупу пољопривредних производа (ратарских култура) учествује земљорадничка задруга «Тerra Viva» у Овчи, која има 250-300 коопераната са подручја Овче и Борче.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Пласман поврћа, посебно у местима Велико Село и Сланци, у значајном обиму одвија се преко београдских пијаца (каванташка и зелене пијаце). Један број већих произвођача (са већим обимом производње) поврће пласира и трговинским предузећима, хипер маркетима или, путем јавних тендера, одређеним институцијама (болнице, вртићи, школе, геронтолошки центри).
- Сточарство је слабо заступљено, а пласман стоке усмерен је ка закупцима или кланицама. Млеко се предаје млекарима «Имлек» или се прерађује на самом газдинству (сир, кајмак) и износи на пијаце.

Земљорадничке задруге. На подручју општине Палилула регистроване су три земљорадничке задруге, од којих само једна успешно ради (ЗЗ «Terra Viva» у Овчи):

- **ЗЗ «Terra Viva»**, Овча. У питању је нова задруга (основана 2005. године), која једина озбиљно ради на овој општини. Задруга се бави откупом ратарских култура (кукуруз, сунцокрет, пшеница) од око 250-300 коопераната (индивидуалних пољопривредних произвођача), углавном са подручја Овче и Борче, као и снабдевањем пољопривредника репроматеријалом. Задруга поседује пољопривредну апотеку у Борчи (продаја сточне хране и једнодневних пилића), као и магацински простор који је добила на коришћење од ЗС Србије (у питању је имовина некадашње задруге «Напредак»). Кукуруз се пласира фабрикама сточне хране, сунцокрет уљарама, а пшеница млинској индустрији.
- **ЗЗ «Земљорадник»**, Борча. Ово је нова задруга (основана 2004. године), на подлози старе задруге «Напредак» у стечају. Према подацима НБ Србије, ова задруга је у последњих годину дана неликвидна (почев од 15.09. 2008. године)¹.
- **ЗЗ «ПКБ Повртар»**, Вишњица. Задруга је државно земљиште од око 1 ха уступила кооперанту који је обрађује и испоручује повртарске културе. Задруга се бави откупом воћа и поврћа и продајом ових производа јавним институцијама, углавном путем учешћа на тендерима. Главни проблем задруге је недостатак новца и обрадивог земљишта (од 2009. године земља коју обрађује ова задруга биће предмет закупа).

Пољопривредна предузећа и прерађивачки капацитети:

- „ПКБ Корпорација” а.д. Београд. Производња овог предузећа чини главну сировинску базу индустрије млека, индустријског и другог поврћа за погоне прехрамбене индустрије Београда, а истовремено ово предузеће представља и веома значајног произвођача сировине за млинско-пекарску индустрију и индустрију шећера у Србији. ПК «Београд» може се сматрати генетским центром, јер је и један од најзначајнијих произвођача семена ратарских култура и приплодних јуница у Србији. У систему ПК «Београд», на принципима капитала односа, функционишу матично предузеће у области примарне пољопривредне производње и зависна предузећа: (1) «Пољопривредна авијација» д.о.о.; (2) Институт «ПКБ Агроекономик» д.о.о.; (3) «Еко-лаб» д.о.о, центар за испитивање квалитета; (4) «ПКБ Инсхра», а.д. (фабрика сточне хране); (5) Сирпак (предузеће је за сада само «на папиру»); (6) Ветеринарска станица; (7) «ПКБ Воћарске плантаже» Болеч (матично предузеће има 26% учешћа у капиталу овог предузећа, које једино није у технолошком ланцу ПК «Београд»). Предузеће користи 24.858 ха пољопривредног земљишта, од чега је у државној својини 19.917 ха. Сточарство ПКБ Корпорације а.д. Београд чине следеће фарме: 7 фарми крава (капацитета 9.500 крава, а тренутно

¹ <http://www.nbs.rs/export/internet/cirilica/67/pn.html>

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

стање је 8.800 крава); фарма свиња (капацитета 420 свиња, при чему су капацитети тренутно максимално искоришћени); фарма оваца (капацитет од 3000 оваца); фарма за тов јунади (капацитет од 3.200 јунади). У пласману ПК «Београд» доминира млеко, будући да овај производ има учешће од 60% у укупној продаји предузећа. Производња млека износи преко 60 милиона литара годишње и континуирано расте (како због пораста млечности крава, тако и због повећања броја грла);

- Осим поменутих земљорадничких задруга и ПКБ Корпорације, на подручју ове Општине послују и следеће компаније: „Фриком” а.д. Београд (индустрија смрзнуте хране); «Биље Борча» д.о.о.; Београд (највећи прерађивач лековитог биља у Србији); „ПКБ Имес”, а.д. Београд (погон производње и прераде меса);
- На подручју општине Палилула налазе се и два расадника јавног предузећа „Србијашуме”: расадник „Црвенка” обухвата површину од 25 хектара, док други расадник „Бесни фок” обухвата 4 ха; у оба расадника се узгаја шумски расад.

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет, нити било каква средства издвајају за ову намену. Из градског буџета пољопривредници остварују право на премије за првотелке (у 2007. години право на премију остварено је за 2.728 грла) и право на премију за млеко. Корисници са ове општине добијају и кредите са републичког нивоа. У 2007. одобрено је 69 краткорочних кредита у висини од 7,3 милиона динара.

Екологија. У Општини Палилула приметно је загађење животне средине с обзиром на близину Панчева и постојање интензивне пољопривредне производње и прераде. Општина није гасификована, а не постоји ни фекална канализација. Велики еколошки проблем представља запуштена мрежа канала у Панчевачком риту, услед чега се отпадне воде из септичких јама често изливају и загађују земљиште и подземне воде. Услед изливања отпадних вода са фарми, канали Панчевачког рита изузетно су загађени органским материјама, нитратима, нитритима и амонијаком. Такође, одлагање чврстог отпада није регулисано. На територији општине постоји већи број дивљих депонија чврстог комуналног отпада које су нехигијенске и представљају извор загађивања земљишта и подземних вода.

I.2. ОПШТИНА ОБРЕНОВАЦ

Општи подаци:

- Површина општине 40.995 ха;
- Број насеља - 29;
- Број становника – 71.388;
- Број становника на 1 км² - 174;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине за 2005. годину износи 11,6%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште – 30.680 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 74,6%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 13,7%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта – 88,2%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (63,1%) и сточног крмног биља (19,7%);

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 7.340;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 10,3%;
- Број газдинстава – 7.345; непољопривредна газдинства 62,3%, мешовита 17,4%, пољопривредна 17,1%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 12,2 %;
- Највећи број газдинстава (33,4%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредна газдинства (физичка лица): 2.495;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 1;

Производна структура. Доминантна *ратарско–сточарска производња*. У ратарству су заступљени пшеница, кукуруз, детелина (највећим делом за потребе сточарске производње). У сточарству је доминантно заступљено говедарство (раса сименталска и црно-бело холштајн) и свињарство (расе шведски и немачки ландрас).

Канали пласмана пољопривредних производа:

- Пласман крупне стоке у највећем проценту усмерен је ка закупцима; поред тога, стока се предаје и директно кланицама у зависности од њихових потреба (у Обреновцу су регистроване три кланице, а постоји и један број нерегистрованих кланица).
- Откуп млека врше млекаре «Имлек», Београд, «Млекара», Шабац, као и један број мини млекара. Један број произвођача прерађује млеко (сир и кајмак пласира се на београдским пијацама или на газдинству).

Земљорадничке задруге. Општина Обреновац, иако општина са значајним пољопривредним површинама, нема ниједну земљорадничку задругу која ради (три постојеће задруге не раде или су у ликвидацији).

Пољопривредна предузећа, фарме стоке на индивидуалном сектору, прерађивачки капацитети:

- „Драган Марковић” у реструктурирању, Обреновац². Предузеће је у поступку приватизације и запошљава (на дан 31.12. 2007. године) 290 радника. На основу плана за консолидацију, остварени су значајни резултати у ревитализацији предузећа. Извршен је ремонт млина и пекаре, а фабрика сточне хране ради и подмирује потребе предузећа (један део хранива се и продаје). На фарми свиња у Ратарима извршена је генерална реконструкција објеката и ремонт опреме. Укупна дуговања предузећа су значајно смањена у односу на стање пре увођења привремених мера. Предузеће поседује 2.171 хектара пољопривредног земљишта, од чега је око 30% у државном власништву (на државно земљиште се не плаћа закупнина). Предузеће располаже са заокруженим технолошким процесом „од њиве до трпезе”. У ратарској производњи доминирају житарице и индустријско биље (соја, шећерна репа, уљана репица), при чему приоритет има кукуруз (као сточна храна). Сточни фонд чини 1.447 грла говеда свих категорија и 104 хиљаде грла свиња свих категорија. У 2007. години производња млека износила је 1,47 милиона литара. У оквиру млинске производње, предузеће производи разне врсте хлеба и пецива (располаже силосом у Ратарима и млиновима за мељаву пшенице). Добре стране предузећа - нема вишкова запослених. Лоше стране предузећа – (1) потребна су велика улагања у опрему и механизацију, која је дотрајала; (2) затим у опремање фарме крава; (3) биљна производња представља велики проблем због лошег квалитета земљишта (проблем и обраде и водопрпусности); са својом биљном производњом ово предузеће не може да обезбеди довољно сточне хране; (4); предузеће има дуг према ПКБ Корпорацији (улагање у пословну консолидацију и ревитализацију производње), а у значајној мери се ослања и на помоћ државе (социјални програм, субвенције);
- Поред предузећа „Драган Марковић” у реструктурирању, на подручју Обреновца послује и мали број већих фарми товних јунади и свиња у власништву индивидуалних пољопривредних произвођача;
- Од прерађивачких капацитета у општини су регистрована два приватна млина («Крстић» и «Ушће»), три приватне кланице (ниједна нема *НАССР* стандард); млекара «Фризи» (Мислођин); као и производни погон Фабрике протеина и уља “Биопротеин” а.д. (седиште фирме је у Земуну)³;

Аграрни буџет. Обреновац нема аграрни буџет, али се извесна средства издвајају ради субвенционирања вештачког осемењивања крава, затим учешћа у трошковима одласка на Пољопривредни сајам у Новом Саду, за одржавање локалних изложби стоке (традиционално се одржавају изложбе говеда сименталске расе и оваца виртемберг

² Профил предузећа «Драган Марковић» у реструктурирању, Обреновац; <http://www.priv.yu>

³ Фабрика протеина и уља послује у саставу “Банком групе”. Основна делатност “Биопротеин-а” је прерада соје од које се добијају производи за људску исхрану, сирово сојино уље и сојин гриз, односно погача, која се користи у производњи сточне хране. Осим основне делатности, “Биопротеин” врши пријем и складиштење уљарица и разних врста житарица. У 2004. години отворен је нови погон у “Биопротеин-у”, у којем је почео да се производи “Еколак” – замена за млеко у праху за младе животиње – једини производ те врсте на Балкану.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

расе). За ове потребе у 2008. години из буџета локалне заједнице издвојиће се 12 милиона динара. Премија за првотелке са градског нивоа у 2007. години остварена је за 116 грла. Успоставља се тренд раста броја ових грла. У сезони 2006/2007. пољопривредници из ове општине добили су 5 кредита у висини од 3,3 милиона динара, у којима су средства града износила 3 милиона. Међу општинама града Београда, после Младеновца, у овој општини је коришћено највише краткорочних кредита са републичког нивоа. У 2007. одобрено је 389 ових кредита у висини од 36,5 милиона динара.

Екологија. Једна од најзагађенијих београдских општина је општина Обреновац. С еколошке тачке гледишта, највећи проблем представља изузетно лош квалитет ваздуха проузрокован присуством депонија пепела насталих радом термоелектрана „Никола Тесла А” и „Никола Тесла Б”. Депоније пепела, лоциране у западном и северозападном делу општине Обреновац, разносе се ваздушним струјањима, при чему долази до драстичног погоршања квалитета ваздуха у великом делу општине. С друге стране, квалитет ваздуха нарушавају и југоисточни ветрови који доносе загађење из Црљена, општина Лазаревац. Кишна канализација је делимично развијена и преко ње се сакупљене воде испуштају у отворене канале унутар насеља или у реку Колубару. Такође, река Колубара се често излива, што представља додатни извор загађивања земљишта. На територији општине је и Баричка река која је изузетно загађена, тако да овај водоток практично представља отворени колектор отпадних вода. Проблем представљају и бројне дивље депоније комуналног отпада. Због веома израженог меандарског карактера корита Колубаре, формиран је велики број напуштених речних корита и одсечених меандара. Ови фосилни флувијални облици данас представљају места за одлагање различитог отпада, као и за пражњења септичких јама домаћинстава. За време високих водостаја Колубаре, али и нивоа подземних вода, ови фосилни флувијални облици, а данас депоније, пуне се водом. Градска депонија општине Обреновац налази се на локалитету “Кардешница”, односно у једном од меандара реке Колубаре. Велики део подручја ове општине обухваћен је јединственим системом канализације, али ипак још увек постоји доста септичких јама. С обзиром на све наведено - садашње стање животне средине је такво да оно представља велику претњу читавом изворишту воде не само у Обреновцу, него и у целом Београду.

1.3. ОПШТИНА МЛАДЕНОВАЦ

Општи подаци:

- Површина општине 33.900 ха;
- Број насеља - 22;
- Број становника – 52.041;
- Број становника на 1 км² - 154;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 21,4%.

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште – 27.317 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 80,6%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 12,2%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта – 74,9%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (58,7%), поврћа (10,8%) и сточног крмног биља (26%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 5.212;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 9,9%;
- Број газдинстава – 6.713; непољопривредна газдинства 67,7%, мешовита 20,1%, пољопривредна 10,0%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 11,1 %;
- Највећи број газдинстава (35,7%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинстава (физичка лица): 3.081.
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 5;

Производна структура: Младеновац има развијену *сточарско-воћарску производњу*. У сточарству тов јунади обично је у комбинацији са млечним говедарством (нема већих говедарских фарми). Воћарство је највише развијено у селима Дубона и Шепшин (брескве, јабуке, шљиве, грожђе).

Канали пласмана пољопривредних производа:

- Иако општина Младеновац има највећи број земљорадничких задруга (чак 11) од свих општина Београда, готово ниједна задруга не бави се откупом пољопривредних производа.
- У откупу млека јављају се бројне млекаре: «Имлек», Београд, «Границе», Младеновац, две мање приватне млекаре у месту Јагњило («Рог» и «Јагњило»), које откупљују и прерађују мање количине млека. Један број произвођача млеко

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

прерађује на газдинству и на пијацама пласира сир и кајмак (оцена је да је ово исплативији посао од предаје млека млекарима).

- У откупу крупне стоке (јунад, свиње) јавља се кланица «Дамјановић» (углавном откупљује јунад и прасад, у складу са сопственим потребама; нема уговорне повезаности са произвођачима), приватни месари, накупци, сточна пијаца; прасад и јагњад продају се бројним печењарама и угоститељским објектима.
- Воће се углавном пласира у свежеј стању на пијацама у Београду (зелене пијаце, кванташке пијаце); прерађивачима се пласирају мале количине, првенствено због изостанка тражње прерађивача и ниских цена у откупу; већи произвођачи имају своје тезге на пијацама, мање хладњаче и могућности да воће продају откупном центру Делта Аграра у Удовицама или директно иностраним купцима, приватницима који имају своје хладњаче и шлепере, накупцима и сл.

Земљорадничке задруге. Општина Младеновац има највећи број земљорадничких задруга (чак њих 11). Међутим, 5 задруга је у стечају, ликвидацији или је неликвидно. Готово ни једна задруга не бави се снабдевањем пољопривредника репроматеријалом, нити откупом пољопривредних производа. Највећи број задруга (њих 5) бави се једино спровођењем мера селекције у сточарству и прометом приплодног материјала у говедарству и овчарству:

- **ЗЗ «Слога»**, Младеновац. Задруга се бави прометом приплодног материјала у говедарству и овчарству, мерама селекције у сточарству, исплатом премија за првотелке пољопривредницима (по основу Уредбе о регресу за квалитетну приплодну стоку), откупом вуне. Задруга поседује пољопривредну апотеку (промет репроматеријала са малим учешћем на тржишту), располаже са 1,6 ха земљишта, 150 м² пословне зграде са пољопривредном апотеком и 400 м² магацинског простора. Власништво над имовином задруге је недефинисано (присуство друштвене имовине);
- **ЗЗ «Павле Степановић»**, Велика Иванча. Задруга се бави прометом приплодног материјала у говедарству и овчарству, мерама селекције у сточарству, исплатом премија за првотелке пољопривредницима (по основу Уредбе о регресу за квалитетну приплодну стоку). Задруга нема земљиште, поседује грађевинске објекте и опрему. Имовина је задружна и друштвена;
- **ЗЗ «Влашка»**, Влашка. Делатност: мере селекције у сточарству (годишње се уматичи 700-800 крава и око 1.000 оваца), откуп приплодног материјала у говедарству и овчарству, откуп вуне, коже. Задруга има око 20 ха земљишта које се не обрађује (у власничким листовима ово је друштвена имовина која је годинама уназад на коришћењу задруге). Задруга «живи» од издавања пословних просторија и спровођења мера селекције у сточарству;
- **ЗЗ «Пружатовић»**, Пружатовић. Задруга се бави прометом приплодног материјала у говедарству и овчарству, мерама селекције у сточарству, исплатом премија за првотелке пољопривредницима откупом вуне. Задруга нема земљиште, нити објекте.
- **ЗЗ «Рабровац»**. Мали обим пословања; задруга се највише бави спровођењем мера селекције у сточарству;

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- **ЗЗ «Јагњило»**, Јагњило. Задруга има 3 ха земљишта, млин, пекару, продавницу мешовите робе; имовина је задружна и друштвена; задруга «живи» од издавања имовине;
- **ЗЗ «Божидар Дамјановић»**, Ковачевац; У питању је стара задруга, која је према подацима НБ Србије неликвидна, тачније, финансијски блокирана неотплаћивањем кредита из Фонда за развој Р. Србије (кредит је узет да би се уплатило пензионо и социјално осигурање радника); задруга је регистрована са 2 ха земљишта, а извесне површине земљишта задруга не успева да упише као задружну имовину;
- **ЗЗ «Дубона»** - задруга је у стечају;
- **ЗЗ «Шепшин»** у ликвидацији;
- **ЗЗ «Марковац»**; задруга не ради; према подацима НБ Србије, задруга је неликвидна;
- **ЗЗ «Кораћица»** – у стечају.

Значајнија пољопривредна газдинства и прерађивачки капацитети:

- Нема већих говедарских фарми (20-так индивидуалних пољопривредних газдинстава је са по око 25-30 грла говеда);
- Региструју се свега две веће фарме свиња (са по око 200 комада) на индивидуалном сектору;
- За ову општину посебно је важна живинарска производња, због постојања три инкубаторске станице, као и фарми за производњу јаја и тов бројлера;
- Кланица и прерада меса «Дамјановић» (<http://www.damjanovic.co.yu>); фабрика је приватизована 1990. године. Ова кланица стоку највећим делом откупљује са подручја Пожаревца, Смедеревске Паланке, Плане (откуп према сопственим потребама); са подручја општине Младеновац кланица не откупљује свиње (нема већих произвођача од 200-300 комада у тову), већ спорадично само прасад и јунад; пласман меса ова кланица обавља преко двадесетак сопствених малопродајних објеката у Србији и путем велепродаје;
- Млекара «Границе», Младеновац (у фази увођења *НАССР* стандарда); ова млекара откупљује сирово млеко са територије општине Младеновац (села Ковачевац, Велика Крсна, Рабровац, Јагњило, Међулужје, Црквине, Марковац, Бељавац, Кораћица, Велика Иванча, Пружатовач) и из пар села општине Сопот. Са територије ових општина млекара откупи око 12 хиљада литара млека дневно. Према подацима млекаре «Границе», свега 50-так произвођача од њих укупно 350 са подручја општине Младеновац, од којих ова млекара откупљује млеко, могу да се издвоје као већи и значајнији произвођачи млека;
- Две мале приватне млекаре у месту Јагњилу («Рог» и «Јагњило»);
- Хладњача за воће, капацитета 100 вагона вишње годишње; у власништву је фирме Кооператива, а.д., Београд; хладњача није радила годинама уназад, сада је приватизована и теку припреме за обнову рада;
- У општини се региструју три млина и силоса;
- Од два расадника у општини само један у месту Рајковац успешно ради; други расадник је приватизован 2003. године од стране физичког лица и након приватизације расадник не ради;

У општини Младеновац евидентира се постојање:

- Завода за пољопривреду „Космај“ (стручна пољопривредна служба); Завод успешно ради и покрива територије општина Барајево, Лазаревац, Младеновац и Сопот;
- Кванташке пијаце (пијаца је отворена 2007. године и малог је промета);

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет. Годишње се издвајају извесна средства, која се усмеравају преко Завода за пољопривреду „Космај” и земљорадничких задруга у виду помоћи за одлазак на Пољопривредни сајам у Новом Саду, за одржавање локалних манифестација и за осемењавање стоке. За 2008. годину ова средства износе 2,3 милиона динара. Традиционално се одржавају изложбе говеда сименталске расе, које се помажу и средствима града (у 2007. години са 450 хиљада динара), као и изложбе оваца виртемберг расе, која је у 2007. помогнута са 160 хиљада динара. Из градског буџета, ова општина је у 2007. години остварила право на премију за 1.252 грла првотелки. У тој години премија је износила 3500 динара по грлу. Истовремено, исплаћује се и премија за млеко са нивоа града (у 2007. години 1,5 динара по литру). У току 2006/2007 године, пољопривредници са подручја ове општине добили су 82 кредита у висини од 47,9 милиона динара, у коме су средства града учествовала са 43,6 милиона динара. Из ове општине пољопривредници су користили кредите и са републичког нивоа у свим годинама од 2004, а у 2007. им је одобрено 554 краткорочна кредита у висини од 48,7 милиона динара. Ово је општина чијим корисницима је највише одобрано ових кредита, наравно и средстава.

Екологија. Подручје општине Младеновац представља подручје интензивне пољопривредне активности, па је стога присутно загађење тла услед нерационалне употребе вештачких ђубрива и пестицида. Поред овог, извор загађења воде и тла је и нехигијенска депонија комуналног отпада, као и већи број «дивљих» депонија. Индустијска производња укључује приватне ливнице, производњу азбеста, керамике, текстилну и прехранбену индустрију, кланице и млекаре и ствара много опасног отпада који се непрописно одлаже. Такође, медицински отпад, као и угинуле животиње, одлажу се на неадекватан начин. Пречишћавања отпадних вода, као и другим општинама, нема, а јавља се и проблем исправности воде на јавним чесмама. На територији Младеновца налази се и највећи део слива речице Велики Луг, која се само условно може назвати речицом, с обзиром да је изузетно загађена комуналним и индустријским отпадним водама Младеновца и насељених места у околини. На територији општине Младеновац налази се, једним делом, заштићено природно добро планина Космај, које је окарактерисано као предео изузетних одлика (категорија I и III).

I.4. ОПШТИНА ЛАЗАРЕВАЦ

Општи подаци:

- Површина општине 38.351 ха;
- Број насеља - 34;
- Број становника - 58.764;
- Број становника на 1 км² - 153;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износи 6%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 23.222 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 60,5%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 10,4%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта - 73,4%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (60,8%), поврћа (14,8%) и сточног крмног биља (19,6%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва: 2.316;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 4,0%;
- Број газдинстава - 7.388; непољопривредна газдинства 82,9%, мешовита 10,3%, пољопривредна 4,6%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 12,2 %;
- Највећи број газдинстава (40,9%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 1.236;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 1.

Производна структура:

- Велике површине квалитетног пољопривредног земљишта (преко 40%) чине површински копови, а истовремено су мале технички рекултивисане површине (техничка рекултивација је у надлежности РБ „Колубара”);
- Доминантно је заступљена **сточарско-воћарска производња**. У сточарству: музне краве, товна јунад, овце, козе, свиње. Воћарство: шљива, јабука и друго континентално воће (расте интересовање за лешник). Последњих година, са набавком нових садница, који је суфинансирала општина Лазаревац - оживљава воћарство. Виноградарство развијено у селу Зеоке. Заступљено је и пчеларство;
- У општини Лазаревац мали је број људи који се баве професионално пољопривредом. Највећи број њих се бави пољопривредом као допунском делатношћу (велики број становника је запослен у РБ «Колубара», грађевинском предузећу «Колубара грађевинар»). Изузетно мало интересовање за бављење пољопривредном производњом примећује се код младих.

Канали пласмана пољопривредних производа:

- Пласман крупне стоке одвија се преко купаца (Нови Пазар), сточних пијаца (за јагњад, свиње); општина нема регистрованих кланица за крупну стоку;
- Млеко се пласира млекари «Имлек», Београд, а најчешће пољопривредници прерађују млеко у сир и кајмак и продају на газдинству, пијацама, пекарама, ресторанима;
- Воћарска производња је уситњена и воће се најчешће прерађује на газдинству (производња ракије).

Земљорадничке задруге. Општина Лазаревац има три земљорадничке задруге:

- **ЗЗ «Дудовица»** (нова задруга, са малим обимом пословања);
- **ЗЗ «Степојевац»** (задруга се бави једино прометом репроматеријала за пољопривреду; поседује четири пољопривредне апотеке);
- **ЗЗ «Колубара»**, Лазаревац у стечају.

Удружења пољопривредника:

- **Удружење пчелара «Будућност», општина Лазаревац:** удружење броји 120 чланова и представља део Савеза пчеларских организације Србије; ово удружење за своје бројне активности (набавка пчелињих матица, садња медоносног биља, предавања) конкурише за средства СО Лазаревац и значајну подршку добија управо из буџетских средстава ове општине;
- **Удружење виноградара «Зеочки виногради»:** удружење је основано током 2008. године, окупља 15-так «јаких» виноградара; један број виноградара користи субвенције МПШВ Р. Србије за унапређење производње, а део средстава за функционисање добијен је и из буџета општине Лазаревац (за потребе наводњавања);
- **Удружење козара «Алпина», општина Лазаревац:** удружење броји 20 чланова, са око 60 коза (удружење је добило помоћ општине Лазаревац у набавци коза); слабо функционише;
- **Удружење воћара «Родна грана»:** окупља 35 чланова, организовање предавања, анализа земљишта.

Пољопривредна предузећа, индивидуална пољопривредна газдинства, прерађивачки капацитети:

- **«КОЛУБАРА УСЛУГЕ» д.о.о. – Лазаревац (кћерка РБ «Колубара»⁴).** Ово предузеће је основано 2003. године од стране РБ «Колубара». У склопу предузећа постоји сектор «Пољопривреда и биолошка рекултивација» и сектор «Шумарство» (у оквиру кога послује шумски расадник). Предузеће „Колубара услуге” поседује сву неопходну механизацију. Ратарским културама (пшеница, сунцокрет, луцерка,

⁴ Привредно друштво за производњу, прераду и транспорт угља рударски басен „Колубара” д.о.о. Лазаревац највећи је произвођач угља у Електропривреди Србије. Своју основну делатност развија на резервама лигнита у Колубарском угљеном басену који се простира на површини од 600 км². У Колубарском басену остварује се близу 70% производње угља у Србији. Највећи део лигнита, око 90% , користи се за производњу електричне енергије у термоелектранама „Никола Тесла” у Обреновцу, „Колубара” у Великим Црљенима и „Морава” Свилајнац. Велики проблем представља мањак технички рекултивисаног земљишта. РБ «Колубара» дужна је да изврши примарну или техничку рекултивацију земљишта (заравњавање терена по одласку површинског копа), што представља предфазу за биолошку рекултивацију, коју обавља «Колубара услуге». Међутим, ту обавезу РБ «Колубара» споро извршава (РБ Колубара шири копове за по 100 хектара годишње, али не обавља техничку рекултивацију).

кукуруз) сеје се око 180 ха (у власништву предузећа «Колубара услуге» је око 30 ха, а у власништву РБ „Колубара” је око 140-150 ха). Предузеће „Колубара услуге” има три воћњака: један у селу Пркосави (мешовити воћњак на око 5 ха: јабуке, крушке, бадем, лешник, орах); други воћњак је у селу Барошевац (7 ха јабуке, власништво РБ „Колубара”); трећи воћњак је нов засад шљиве на 4 ха (власништво предузећа „Колубара услуге”). Воће се прерађује у ракију («Колубара услуге» одавно је регистрована за производњу ракије) или се продаје у свежем стању, даје радницима и сл.

- **Пољопривредни произвођач Иван Јерemiћ из Трбушнице** (највећи сточар у региону) има огледну фарму од 120 крава увезених из Аустрије. Дневно произведе око 2 тоне млека екстра квалитета (предаје сирово млеко млекари „Имлек”, са којом је потписао уговор до 2018. године). Током 2007. године овај произвођач је предао око 368.000 литара млека, чиме је постао трећи највећи добављач „Имлека”. Такође је добио и награду „Златна кравица” коју „Имлек” додељује најбољим произвођачима. Поред фарме музних крава, пољопривредник има и фарму товних свиња (око 100 свиња) и фарму за тов јунади, као и покретну сушару за кукуруз капацитета 240 тона за 24 сата;
- **Пољопривредни произвођач Љубодраг Стојановић из Удоваца** бави се узгојем оваца (фарма од 170 оваца);
- **Пољопривредни произвођач Миливоје Стевановић из Дудовице**, бави товом свиња;
- **Воћно-лозни расадник Лазаревац, успешно ради** (запошљава 8 радника; очекује се приватизација до краја 2008. године; површина пољопривредног земљишта 128.831 метара квадратних). Ово је један од најстаријих расадника у Србији, а и шире. Основан је 1909. године на малим површинама и са скромним научно-технолошким знањем. Данас расадник располаже огромним обрадивим површинама, савременим средствима механизације, стручно оспособљеном радном снагом, а у производњу се непрестано уводе нове сорте и подлоге воћњака и винове лозе. Беспрекорно квалитетан и здрав садни материјал омогућио је да се производи успешно пласирају на домаће и страном тржиште. Садни материјал је веома добро примљен на тржиштима: Русије, Украјине, Немачке, Италије, Грчке, као и у свим бившим републикама СФРЈ. У овом расаднику се може наћи велики број домаћих и страних сорти: јабука, крушака, шљива, трешања, вишања, дуња, бресака, кајсија, малина, купина, језграстог воћа (ораха, бадема, лешника) као и велики избор лозних калемова. Поред садног материјала, у расаднику се баве производњом и прометом вегетативних и генеративних подлога као и калем гранчица;
- У Општини постоје три сушаре за воће и једна сушара за месо; најквалитетнија је сушара у селу Рудовци (погон за сушење воћа, поврћа и лековитог биља; капацитет - 700 кг шљиве);
- Покретна сушара за кукуруз (на индивидуалном сектору, село Трбушница); сушара је капацитета 240 тона за 24 сата (капацитет сушаре је неискоришћен);
- Регистрованих кланица нема, али има неколицина дивљих, нерегистрованих кланица које снабдевају месаре, печењаре, ресторане;
- Млин и силос у Степојевцу (није у функцији, био у саставу 33 Колубара);
- Приватни млин у месту Вреоци (функционише);
- На подручју Лазаревца се налази и стакленик од 12 ха за узгој цвећа (овај стакленик припада задрузи «Колубара» која је у стечају); стакленик је велики, али је технолошки застарео;

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

Аграрни буџет. Редовно се из општинског буџета издваја за пољопривреду око 4 милиона динара. Средства се усмеравају на противградну заштиту, помоћ ветеринској станици у Лазаревцу, помоћ удружењу пчелара, организовању предавања за пољопривреднике, учешће у трошковима превоза за одлазак на сајмове, набавку воћних садница, и сл. У сезони 2006/2007. пољопривредницима из ове Општине одобрено је 9 кредита у висини од 3,9 милиона динара, у којима са 3,6 милиона динара учествују средства Града. Редовно се користе кредити са републичког нивоа. У 2007. одобрена су 143 кредита у висини од 14,3 милиона динара.

Екологија. Услед површинске експлоатације лигнита и постојања термоелектране, општина Лазаревац је међу најзагађенијим насељима Београда. Површинска експлоатација угља има утицаја на све медијуме животне средине, тако да се негативни ефекти ове активности не одражавају само на месту ископавања, већ и на шире подручје (изражено аерозагађење које се преноси ваздушним струјама, загађивање подземних и површинских вода). Поред тога, у Општини постоје и други проблеми карактеристични за већину београдских општина, а то је непостојање третмана отпадних вода и одлагање отпада⁵. Кроз Лазаревац протиче река Лукавица, најзагађенија притока реке Колубаре, која је изузетно загађена и фактички представља колектор отпадних вода општине Лазаревац.

⁵ Општина Лазаревац је 2007. године прихватила споразум о заједничкој изградњи регионалне санитарне депоније са центром за рециклажу чврстог комуналног отпада. Потписнице овог споразума су општине Ваљево, Лазаревац, Обреновац, Уб, Барајево, Лајковац, Љиг, Коцељева, Осечина и Мионица.

I.5. ОПШТИНА СУРЧИН

Општи подаци:

- Површина општине 28.814 ха;
- Број насеља – 7 (Сурчин, Добановци, Бечмен, Петровчић, Јаково, Бољевци, Прогар);
- Број становника – 39.306;
- Број становника на 1 км² - 136.

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште – 21.853 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 69,4%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 9,8%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта – 89,9%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (51,7%) и сточног крмног биља (14,3%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 1.433;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 3,7%;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 751;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 6.

Производна структура. Општина има развијену ратарско-сточарску производњу, бројне фарме крупне стоке и пилића, као и прерадне и складишне капацитете (кланице, силоси, млинови, фабрике сточне хране). Велики капацитети за развој пољопривреде налазе се у искоришћавању пашњака (око 300 ха у Петровчићу), који би требало да се врати у функцију.

Канали пласмана пољопривредних производа:

- У откупу ратарских култура, пре свега житарица, доминантну тржишну позицију на подручју општине Сурчин има предузеће „Силос Јаково” а.д., које је са складишним капацитетом од 36.000 тона - највећи откупљивач житарица и најзначајнији организатор ратарске производње са индивидуалним пољопривредним произвођачима. У значајном проценту ово предузеће уговара ратарску производњу са кооперантима на бази натуралне размене репроматеријала за меркантилну робу. „Силос Јаково” а.д. самостално финансира репроматеријал, а по потреби га уступа и задругама (33 «Будућност», 33 „Јаково”, ЈП “Аграр” Сурчин), које тако добијају могућност да кредитирају своје кооперанте. Од значајнијих откупљивача житарица, али са знатном мањим тржишним учешћем од „Силоса Јаково”, јављају се и следећа правна лица: „Млин МС” д.о.о. Сурчин (ово предузеће поседује силос капацитета 4.000 т), као и фабрике сточне хране („Есо organic life”, „Агросмеса”, „Черубције”), које се баве, пре свега, откупом кукуруза и сточног јечма.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Канали за пласман крупне стоке и товних пилића су углавном бројне кланице лоциране у самој општини, затим сточне пијаце, закупци, угоститељски објекти, печењаре.
- Сирово млеко се пласира млекарима («Муза», Деч; «Сирибела», Добановци; «Имлек», Београд) или се прерађује на газдинству и продаје као сир и кајмак на београдским пијацама (Земун, Стари Меркатор, локалне сеоске пијаце).

Земљорадничке задруге. У општини Сурчин од 2007. године функционише јавно предузеће «Аграр Сурчин», које обједињује четири задруге са овог подручја. Учешће овог предузећа у откупу пољопривредних производа и снабдевању пољопривредника репроматеријалом на нивоу општине Сурчин изузетно је мало. Неки од пројеката овог предузећа, као што су матично јато мангулица и кредитирање пластеничке производње јесу позитивни, али су још увек недовољно развијени. У Општини самостално послују још две задруге (ЗЗ «Будућност» и ЗЗ «Јаково»), које се баве уговарањем ратарске производње са кооперантима и откупом ратарских култура. Међутим, све поменуте задруге (ЈП „Аграр Сурчин”, ЗЗ „Будућност”, ЗЗ „Јаково”) нису довољно финансијски оспособљене за озбиљније кредитирање пољопривредне производње код коопераната (пре свега, кроз обезбеђивање репроматеријала), те сходно томе имају изузетно мало учешће у уговарању и откупу ратарских култура.

Активно је удружење свињара «Доњи Срем». Ово удружење основано је 2005. године и представља део Републичког удружења одгајивача свиња. Броји 400 чланова са општина: Сурчин, Пећинци, Пазова, Инђија, Рума, Лазаревац, Младеновац, Сопот, Палилула и Вождовац (120 чланова је са подручја општине Сурчин). Предности које пољопривредници остварују кроз ово удружење: набавка јефтиније сточне хране за чланове удружења, одложено плаћање инпута, јефтинији приплодни материјал, међусобна повезаност чланова у размени приплодног материјала, правна заштита.

Значајнија пољопривредна предузећа, индивидуална пољопривредна газдинства, прерађивачки и складишни капацитети:

- **БД Агро, а.д., Добановци** (приватна фирма са страним већинским власником) - Производни програм је производња сировог млека; сви производни процеси на фарми: одгој телади, јуница, производња млека, производња хране и исхрана су у складу са процедурама ISO 9001:2000; у току је реализација пројекта стварања високопродуктивне фарме млека, засноване на тоталној реконструкцији шталских капацитета и набавци (увозу) комплетно новог матичног стада од 2.400 високостеоних јуница холштајн расе из Канаде. Ово предузеће до 2010. године требало би да тржишту испоручује 25 милиона литара млека годишње и да представља значајан подстицај ширењу и унапређењу генетског потенцијала у сточарству Србије.
- **Пољопривредно газдинство „7. јули”, Јаково у склопу ПКБ Корпорације** - Предузеће обрађује 4.000 ха земље (2.550 ха је друштвено власништво, а 1.450 државно), бави се ратарско-сточарском производњом; поседује фарму јунади у Бечмену (у турнусу око 1.000 грла); фарму оваца (око 2.000 грла) у Сурчину; фарму приплодних јуница у Сурчину (капацитета до 600 грла, а тренутно имају око 400 грла); у саставу предузећа је и фабрика луцеркиног брашна у Сурчину; око 600 ха земље се наводњава;

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- **На сектору индивидуалних пољопривредних произвођача**, издваја се мали број великих фарми музних крава и товне јунади (у Петровчићу је регистрована једна фарма од око 100 музних крава; у Јакову се региструје једна велика фарма бикова); број већих фарми свиња значајно је смањен у протеклом периоду; региструје се пет матичних стада оваца и већи број фарми за тов пилића;
- **Кланице крупне стоке:** према подацима општинске службе за привреду, пољопривреду и заштиту животне средине Сурчина, на територији ове општине регистровано је око 11 кланица за крупну стоку, од којих је навећи број (њих 7) у самом месту Сурчин; углавном се ради о мањим кланицама, а веће тржишно учешће имају кланице „Котекс” д.о.о. Сурчин и „Амбар” д.о.о. Сурчин;
- **Општина има три кланице за пилеће месо** („Пиљан комерц” д.о.о., „Интер каја” д.о.о. и сзтр „Вукеновић”); највеће тржишно учешће има кланица «Пиљан комерц», д.о.о. Бољевци, која поседује и сопствену линију производње товних пилића (око 100.000), а бави се и клањем, као и прерадом пилећег меса;
- **“Силос Јаково” а.д.** - највећи је откупљивач ратарских култура на територији општине Сурчин и овлашћени складиштар за Републичку дирекцију за робне резерве; почетком 1990. године ово предузеће се издваја из ПКБ-а и послује самостално као акционарско друштво до 2004. године, када је аукцијском продајом приватизовано; доминантна делатност предузећа је складиштење, сушење и неговање житарица, трговина на велико житарицама и уговарање производње путем размене репроматеријала за меркантилну робу; складишни капацитет овог Силоса је 36.000 тона и сврстава се у средње индустријске објекте; предузеће има сушару, лабораторију, поседује индустријски железнички колосек за вагонски пријем и испоруку, а током 2008 године добијени су сертификати ISO 9001:2000 и HACCP;
- **„Млин МС” д.о.о.** - силосни капацитет предузећа, заједно са сушаром, је 4.000 тона; у саставу предузећа је млин, као и пекара капацитета до 15.000 векни на дан;
- **„Есо organic life” д.о.о** - основна делатност: производња конзумних јаја, кока носилца, сточне хране;
- **«Агросмеса» сзтр** - предузетник се бави производњом сточне хране, поседује више силоса укупног капацитета око 3.000 тона;
- **«Черубије», д.о.о** - производни програм: (1) фабрика сточне хране, (2) фарма свиња; (3) ратарска производња – меркантилни кукуруз, пшеница и јечам; ова фарма је највећи појединачни товљач свиња у општини;
- **Млекара «Сирибела» д.о.о.** Добановци - претежна делатност: производња млечних производа; млекара поседује стандарде HACCP и ISO 9001:2000; откупљује 4.000 литара млека дневно, а капацитет прераде и откупа млека је 20.000 литара млека дневно;
- **Хладњача за воће и поврће у Добановцима** (у власништву предузећа „Центропроизвод”, а.д. Београд);
- **Производни погон „Београдске пекарске индустрије” а.д.** од 960 м².

Аграрни буџет: Ово је једина општина у граду која има аграрни буџет. Међутим, средства тог буџета су усмерена само једном произвођачу - ЈП „Аграр Сурчин”. Висина тог буџета у 2008. години је 21,5 милиона динара. Са подручја ове општине у сезони 2006/2007 био је само један корисник кредита одобрен из средстава града у висини од 780 хиљада динара, од чега су средства града износила 709 хиљада динара. Са републичког нивоа у 2007. години корисницима са ове Општине одобрено је 59 краткорочних кредита у висини од око 8 милиона динара;

Екологија: Животна средина општине Сурчин најочуванија је у сеоским насељима лоцираним око природних добара, док је најзагађенија у подручју аеродрома „Никола Тесла”, градском делу општине, око аутопутева, железничких пруга, реке Саве, канала Галовица и на подручју интензивне пољопривредне производње. Велики део загађења потиче са фарми, с обзиром да је развијена сточарска производња. Отпад са сточарских фарми одлаже се на неуређене депоније, што доводи до загађивања земљишта и подземних вода. Извор загађивања земљишта је и неадекватна употреба вештачких ђубрива и хемијских средстава за заштиту биља. Такође, изражено је нарушавање квалитета површинских вода с обзиром да се комуналне, индустријске и пољопривредне отпадне воде без третмана испуштају у површинске водотокове. Велики еколошки проблем представља и непотпуна развијеност канализационе мреже на територији општине. Загађење површинских вода и земљишта угрожава извориште подземних вода у приобаљу реке Саве, које често одступа од прописане II класе. У канал Галовица дуги низ година изливају се отпадне воде са фарми и из домаћинства, услед чега је изразито загађен органским материјама. Треба истаћи да је животна средина општине Сурчин додатно оптерећена полутантима који долазе са пепелишта и из термоелектрана Обреновца. Наиме, пепео ваздушним струјањима допире до Сурчина и погоршава квалитет ваздуха а такође загађује земљиште нагомилавајући се на површини тла. Летећи пепео је веома опасан с обзиром да садржи тешке метале као што су арсен и полициклични угљоводоници. Квалитет ваздуха погоршан је и у делу Општине где је лоциран аеродром „Никола Тесла” и где су присутни интензиван саобраћај и привредне делатности. Међутим, на подручју општине Сурчин постоје и природне вредности као што су Бојчинска шума и влажна и забарена подручја у којима је очуван биодиверзитет. Приобаље Саве је подручје значајно са аспекта заштите предела и богатства биодиверзитета, посебно у погледу птица мочварица и влажних станишта. Поред базичног значаја очувања ових природних добара, треба истаћи да њихово очување може бити значајно са становишта развоја туризма општине Сурчин.

I.6. ОПШТИНА ГРОЦКА

Општи подаци:

- Површина општине 28.923 ха;
- Број насеља - 15;
- Број становника - 79.153;
- Број становника на 1 км² - 274;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износи 34,9%.

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 20.971 ха;
- Пољопривредна површина општине у односу на укупну површину општине 72,6%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 9,4%;
- Према подацима статистике, у укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта (66%) и воћњака (15,9%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 6.366;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 8,4%;
- Број газдинстава - 5.768; непољопривредна газдинства 63,5%, мешовита 18,1%, пољопривредна 15,9%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 9,6 %;
- Највећи број газдинстава (38%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 1.053;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 4;

Производна структура. Доминира *воћарска производња* (брескве, јабуке, кајсије, јагоде, трешње). Према незваничним подацима са терена, тачније са фокус групе организоване са пољопривредним произвођачима општине Гроцка, ова Општина има око 50% површина под воћем и виновом лозом. Конзумно воће је највећим делом у селима Брестовик и Бегаљица, где је новији сортимент, а у селима Дражањ и Живковац је застарели сортимент воћа, тако да то воће доминантно иде у индустријску прераду. Општина нема погоне за прераду воћа. За потребе складиштења воћа, регистрован је велики број мањих приватних хладњача у поседу индивидуалних пољопривредних газдинстава (ради се о хладњачама величине од 150-200 кубика).

Канали пласмана пољопривредних производа:

- У општини је регистровано пет задруга, од којих је само једна задруга ликвидна и континуирано се бави откупом воћа.
- Конзумно воће је највећим делом у селима Брестовик и Бегаљица, где је новији сортимент, и ово воће се пласира на београдским пијацама (кванташка пијаца, зелене пијаце), извозницима, накупцима и сл.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- У селима Дражањ и Живковац је застарели сортимент воћа, тако да ово воће доминантно иде у индустријску прераду. Од домаћих индустријских прерађивача значајнији су: «Фрувита», д.о.о. (седиште фабрике је у Београду, фабрика лоцирана у Смедереву); «Нектар» д.о.о. Бачка Паланка; «Будимка» Пожега, «Виножупа» Александоровац.

Земљорадничке задруге. У општини Гроцка регистровано је пет задруга, од којих је само једна задруга ликвидна и бави се откупом воћа. Три задруге су неликвидне, а једна која се такође бави откупом воћа повремено је неликвидна:

- **ЗЗ «Гроцка».** Задруга организује откуп воћа за индустријску прераду, за шта испуњава техничке услове (објекти су у задружној својини): Задруга нема земљу, а ликвидна је према подацима НБ Србије.
- **ЗЗ “Пударчанка”** Пударци. Основана 2006. године као правни следбеник ЗЗ «Пударци». Задруга нема земљу, а бави се откупом воћа, примарно за индустријску прераду. Задруга има мали обим пословања и повремено је неликвидна (хладњача која је у власништву ове задруге није у 2008. години била у функцији);
- **ЗЗ «Врчин»**, Гроцка; неликвидна задруга, према подацима НБ Србије;
- **ЗЗ «Дражањ»**, неликвидна задруга, према подацима НБ Србије;
- **ЗЗ «Ритопек»**; неликвидна задруга, према подацима НБ Србије.

Плантаже, прерадни капацитети:

- **ПКБ Воћарске плантаже, Болеч** - Ово предузеће не ради (очекује се аукцијска приватизација); поседује изузетно велику хладњачу (капацитета 10.000 тона воћа), која није у функцији;
- У **живинарској производњи** региструју се, према званичним подацима пољопривредне станице «**Космај**», три инкубаторске станице и родитељска јата (једна од три инкубаторске станице нема родитељско јато);
- **Индустрија меса „ГД Голија”, Винча** - Предузеће успешно ради; производни програм чине коњско месо и прерађевине од коњског, свињског и јунећег меса;
- **Пекара „ПДМ” д.о.о, Пударци** - У питању је велики погон (предузеће запошљава 240 радника), који успешно послује; производни програм чине смрзнута теста и пецива; већински део компаније чини словеначки капитал; пласман је усмерен на извоз и снабдевање хипермаркета у Београду;
- Производни погон **„Београдске пекарске индустрије” а.д.** од 2.785 м²;
- Расадник воћа, винове лозе и ружа **„Радмиловац”, Болеч** - Расадник запошљава 8 радника, продаје 20.000-50.000 садница у сезони (од 15. новембра до краја марта); овај расадник је при Пољопривредном факултету.

Аграрни буџет. Општина Гроцка нема аграрни буџет. Спорадично се издвајају мањи износи, за противградну заштиту, стручна предавања и одлазак на сајмове. У сезони 2006/2007. пољопривредницима из ове општине са градског нивоа одобрено је 10 кредита у висини од 3,26 милиона динара. Средства по основу краткорочних кредита са републичког нивоа у 2007. години користило је 70 произвођача у висини од 6,4 милиона динара.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

Екологија. Загађење земљишта потиче од нерационалне употребе средстава за заштиту биља и вештачких ђубрива. Велики део ове општине не поседује канализациону мрежу, па се комуналне отпадне воде испуштају у септичке јаме, што је потенцијални здравствени проблем, јер се могу излити на површину земљишта. Пречишћавања отпадних вода нема. На територији Гроцке налазе се и два мања речна тока, Болечица и Грочанска река, које су као и остали мањи водотоци на територији Београда веома загађене. У Винчи се налази централна депонија чврстог отпада стара преко двадесет година на коју се одлаже највећи део градског отпада. Депонија је несанитарна, а са свих страна је окружена пољопривредним земљиштем, па представља потенцијалну опасност по животну средину.

1.7. ОПШТИНА СОПОТ

Општи подаци:

- Површина општине 27.075 ха;
- Број насеља - 17;
- Број становника - 20.258;
- Број становника на 1 км² - 75;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износи 20,1%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште – 19.721 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 72,8%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 8,8%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта – 76,5%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (60,1%) и сточног крмног биља (27,9%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 2.343;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 11,5%;
- Број газдинстава - 3.604; непољопривредна газдинства 71,4%, мешовита 17,0%, пољопривредна 9,0%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 5,97 %;
- Највећи број газдинстава (33,6%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинстава (физичка лица): 1.287;
- Нема регистрованих активних правних лица у пољопривреди;

Производна структура. Полазећи од веома повољних природних услова општине Сопот за разноврсну пољопривредну производњу, основну детерминанту оптимализације њене структуре представљају тржишна кретања, а пре свега тражња на београдском тржишту. Општина има развијене следеће производње:

(1) ратарско-сточарска производња заступљена је највише у местима: Слатина, Сибница, Дрлупа; овом производњом бави се око 30% пољопривредних произвођача; ратарство је подлога за сточарску производњу, која се превасходно односи на млечно говедарство; евидентиране су намере произвођача да се развије козарство;

(2) воћарска производња - чисто воћарском производњом бави се, такође, око 30% пољопривредних газдинстава; последњих година расте интересовање за воћарство; ова производња је заступљена највише у местима: Мали Пожаревац, Поповић, Мала Иванча;

(3) воћарско-ратарско-сточарском производњом бави се око 40% укупног броја газдинстава која се баве пољопривредом (највише их је у местима: Неменикуће, Ђуринци, Бабе, Стојник, Губеревац, Дучина);

(4) повртара има веома мало (пластеничка производња је на укупно око 2 ха у целој општини).

Највећи број пољопривредника бави се пољопривредом као додатном или допунском делатношћу. Процес индустријализације, економског развоја, као и близина Београда допринели су опадању броја пољопривредног становништва. Добра саобраћајна инфраструктура погодује запошљавању ван газдинства, без промене места становања, односно стварању непољопривредних и мешовитих газдинстава.

Канали пласмана пољопривредних производа:

- У откупу стоке јављају се две озбиљније кланице (месна индустрија «Дамјановић», општина Младеновац, и приватна кланица из Вранића, општина Барајево) и бројни накупци.
- Иако откуп млека организују млекаре „Имлек” и „Границе”, велики број произвођача не предаје млеко, већ га сири и продаје на београдским пијацама сир и кајмак.
- Тржишни вишкови воћа углавном се користе за прераду на сопственом газдинству или се пласман врши на београдским пијацама.

Земљорадничке задруге. У општини Сопот од 4 земљорадничке задруге - не функционише ни једна:

- **ЗЗ «Fruit МР»**, Мали Пожаревац. Задруга основана 2006. године, као задруга воћара; тренутно не функционише;
- **ЗЗ «Поповић-Мала Иванча»**, Мали Пожаревац. Задруга је основана 2006. године са циљем повраћаја незаконито отуђене имовине старе ЗЗ «Поповић». Задруга не ради, а ликвидна је према подацима НБ Србије;
- **ЗЗ "Мали Пожаревац"** - неликвидна задруга;
- **ЗЗ «Сопот"** у стечају.

Пољопривредна газдинства, пољопривредна предузећа и прерађивачки капацитети:

- Региструје се једна велика фарма говеда на индивидуалном пољопривредном газдинству (место Мали Пожаревац, фарма од око 50 грла говеда);
- Постоје тежње индивидуалних пољопривредних произвођача за развојем козарства (задовољавајућа цена козјег млека, а пре свега сира, на београдским пијацама);
- На индивидуалном сектору, планира се фарма за тов пилића, капацитета 8.500 комада (фарма је у оснивању, место Парцани);
- ПКБ Воћарске плантаже «Болеч» у Сопоту. Ово предузеће има око 400 ха воћњака; у немогућности да обрађује ове воћњаке, предузеће се све више опредељује да их даје пољопривредницима у једногодишњи закуп;
- У месту Дучини изграђена је нова сушара за шљиве, дневног капацитета 100-200 тона (сушара има 8 тунела, капацитета 10 тона свеже сировине или 2,5 тоне суве

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

шљиве по тунелу). Ова сушара је власништво је предузећа Кооператива, а.д. Београд;

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет. Са градског нивоа у сезони 2006/2007. произвођачи са ове општине добили су 7 кредита у висини од око 5 милиона динара, у чему средства града учествују са 4,5 милиона динара. Све до 2007. године пољопривредници из ове општине нису користили кредите са републичког нивоа, а у 2007. години одобрено им је 299 краткорочних кредита у висини од 27 милиона динара.

Екологија. Општина Сопот се условно може окарактерисати као „еколошка општина”, с обзиром да на њеној територији није развијена индустријска производња. Главни еколошки проблем представљају „дивље” депоније којих има у свакој месној заједници, при чему су локализоване углавном у речним токовима (Сибничка река, Турија...). Канализација је развијена, и то само делимично, у насељима Сопот и Раља, док у осталим насељима канализације нема, а отпадне воде се одводе у септичке јаме. Као и у другим београдским општинама, нема никаквог третмана комуналних отпадних вода. Од природних добара на територији општине Сопот налази се планина Космај, која је заштићена законом као предео изузетних одлика (категорије природних добара II и III).

I.8. ОПШТИНА БАРАЈЕВО

Општи подаци:

- Површина општине 21.312 ха;
- Број насеља - 13 (Арнајево, Барајево, Баћевац, Бељина, Божидаревац, Велики Борак, Вранић, Гунцати, Лисовић, Маних, Мељак, Рожанци, Шиљаковац);
- Број становника - 25.053;
- Број становника на 1 км² - 118;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП Општине у 2005. години износило је 37,1%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 15.163 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 71,2%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 6,8%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта - 81,3%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (52,4%) и сточног крмног биља (29%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 1.864;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 7,6%;
- Број газдинстава - 3.438; непољопривредна газдинства 67,3%, мешовита 19,6%, пољопривредна 9,2%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 5,69 %;
- Највећи број газдинстава (38,5%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 1.033;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 1;

Производна структура. Општина има развијену *сточарско-ратарску производњу*. Последњих година повећава се *повртарска производња*, нарочито у местима Божидаревац, Мељак, Рожанци, Шиљаковац, Вранић, Баћевац (према информацијама са терена на подручју ове општине има укупно око 5 ха пластеника). Воћарство је заступљено у мањој мери. Мали је број већих робних произвођача и газдинстава која су чисто пољопривредна (велики број газдинстава бави се пољопривредом као допунском делатношћу). Највећи проблем општине је мали природни прираштај и одлазак људи у град и иностранство.

Канали пласмана пољопривредних производа:

- Ратарска производња у највећем делу усмерена је на сопствене потребе газдинстава (сточна храна); тржишни вишак је око 20% до 30% од укупне биљне производње и

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

пласира се на сточној пијаци у Барајеву или директно пољопривредним газдинствима (међусељачки промет)⁶;

- Пласман стоке врши се преко купаца, регистрованих кланица (у Барајеву су две регистроване кланице, у местима Вранић и Шиљаковац), «дивљих» (нерегистрованих) кланица, сточне пијаце и сл. У извесној мери произвођачи, увиђајући тржишну тражњу, развијају и козарску производњу: козје млеко и млечне прерађевине од козјег млека јако су цењени и имају солидну цену на београдском тржишту (пијацама); јаретина се добро пласира у ресторанима, печењарама. Једино је организован откуп млека, али не на територији целе општине (за млекаре «Имлек» и «Границе»). Један број произвођача не предаје млеко млекарима, већ сири (продаја сира и кајмака на београдским пијацама);
- Повртарска производња у пластеницима и један мањи део на отвореном има тржишни карактер; поврће се продаје на београдским пијацама и на кванташкој пијаци, снабдевају се ресторани и продавнице у Барајеву и околини, а мањи део поврћа се продаје у виду спремљене зимнице на пијацама;
- Воћарска производња је у највећем делу за сопствене потребе. Мањи проценат тржишних вишкова воћа продаје се на пијацама, а у највећем проценту се, због неорганизованог откупа и непостојећих капацитета прераде воћа, прерађује у ракију и продаје на самом газдинству или пијацама.

Земљорадничке задруге. У општини Барајево егзистирају три земљорадничке задруге;

- **ЗЗ «Барајево»**, Барајево. У питању је стара задруга која је била у систему ПКБ Корпорације. Задруга се бави спровођењем мера селекције у сточарству (мерама селекције обухваћено је 650 грла), као и продајом репроматеријала (посебно семенске робе);
- **ЗЗ «Арнајево»**, Арнајево. Задруга се бави спровођењем мера селекције у сточарству и продајом инпута за пољопривреду; поседује 2 магацина, пословни објекат, две откупне станице за млеко које се предаје Имлеку (50 малих произвођача предаје млеко преко ове задруге, а дневно се откупи око 700 л);
- **ЗЗ «Бељина»** Бељина, задруга је неликвидна, према подацима НБ Србије.

Индивидуална пољопривредна газдинства, пољопривредна предузећа и прерађивачки капацитети:

- У месту Велики Борак на индивидуалном газдинству евидентирана је велика фарма кока носилца (1.000 комада);
- Газдинство «Барајевске плантаже», послује у саставу предузећа ПКБ «Воћарске плантаже» Болеч. Ово предузеће не функционише (део плантажа воћа је издат пољопривредницима), а у наредном периоду очекује се његова аукцијска приватизација.
- У општини постоје два млина, у Барајеву и Вранићу, и један силос у Барајеву. Млин у Барајеву је у склопу силоса који се од 2003. године налази у власништву приватног предузећа „Срндаћ” д.о.о. из Барајева. Пре приватизације овај силос је

⁶ Млин и силос капацитета 6.000 т једновременог смештаја у Барајеву, због спорне приватизације и судских спорова око власништва, годинама не ради (са евентуалним покретањем процеса производње, млин више не би могао бити у функцији). Млин и силос били су у саставу Житомлина, а.д. Београд.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

припадао предузећу Житомлин а.д. из Београда. Због спорне приватизације и судских спорова око власништва, овај млин већ годинама не ради. Млин више није у функцији, док силос може да функционише (могућност да се ускладишти 6.780 тона свих врста житарица);

- Постоје две регистроване кланице за крупну стоку (у местима Вранић и Шиљаковац) и неколико «дивљих», нерегистрованих кланица;

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет. Извесна средства се обезбеђују за унапређење вештачког осемењивање животиња, за награде стрелцима на станицама за протиградну заштиту, и сл. За 2008. годину планирано је 1,5 милиона динара за субвенционирање вештачког осемењивања. У 2007. години премија за првотелке (са градског нивоа) остварена је за само 44 грла. Број ових грла се стално смањује. За 2006/2007. годину, са градског нивоа, одобрена су 4 кредита корисницима из ове општине, у висини од 2,3 милиона динара (средства Града 2,1 милион). Са републичког нивоа користе се редовно краткорочни кредити. У 2007. одобрено је 205 кредита пољопривредницима са ове Општине у висини од 19,2 милиона динара.

Екологија. Општина Барајево се условно може назвати „еколошком” општином града Београда, с обзиром да индустријска производња није развијена па овакав вид загађења не постоји. Еколошки проблем ове општине односи се на непречишћавање отпадних вода и отежано водоснабдевање у летњим месецима. Комунална отпадна вода се без икаквог третмана излива у Барајевску реку. Проблем представља и неразвијеност канализационе мреже. Такође, управљање чврстим комуналним отпадом није адекватно. Наиме, нема сепарације отпада према саставу и постоје дивље депоније. Највећи део отпада се сакупља и односи на централну депонију у Винчи. Велика предност Општине Барајево је природно добро Липовачка шума, која се простире на 1.200 хектара и штити насеље од аерозагађења са територије општина Лазаревац и Обреновац.

1.9. ОПШТИНА ЗЕМУН

Општи подаци:

- Површина општине 15.058 ха;
- Број насеља - 2;
- Број становника - 155.881;
- Број становника на 1 км² - 1.039;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 3,2%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 9.790 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 65,3%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 4,4%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта - 90,3%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (78%);
- Земљиште се у све већој мери користи као грађевинско.

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 1.263;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 0,7%;
- Број газдинстава - 5.478; непољопривредна газдинства 86%, мешовита 8,3%, пољопривредна 4,1%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 9,1%;
- Највећи број газдинстава (33,7%) користи 0,11-0,50 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 547;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 10;

Производна структура. На територији општине углавном је заступљена *ратарско-сточарска производња* (Батајница, Угриновци). У ратарству доминира производња пшенице, кукуруза, соје и крмног биља. Највећи део ратарских производа представља подлогу за сточарску производњу (музне краве, товна јунад, свиње), а један део житарица се продаје млиновима. Сточарство све више губи на значају, мада је овај крај некада био препознатљив по сточарској производњи. Воћарске производње готово да нема. Повртарство је мало заступљено, мада постоји интересовање за овом производњом. Повртарска производња је доминантна на мањим површинама, природног типа (за личну потрошњу, мање количине се износе на тржиште). Заступљено јепчеларство (око 40 до 50 пчелара са око 50 кошница по пчелару).

Канали пласмана пољопривредних производа:

- Откуп пољопривредних производа преко задруга готово не постоји;

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- У окупу житарица јављају се два млина у Батајници («Житопродукт» и «Жито-Дунав»), затим фабрике сточне хране, пољопривредне фарме у општини Сурчин итд;
- Пласман стоке усмерен је ка закупцима (шверцери), кланицама и сточним пијацама у околним општинама (посебно општина Стара Пазова);
- У откупу млека јављају се млекаре: «Имлек», Београд; «Сирибела», Добановци и «Млекара» Шабац, а један број произвођача прерађује млеко на газдинству (продаја сира на пијацама).

Земљорадничке задруге. У општини Земун од 4 задруге, озбиљно функционише једино 33 «Радивој Поповић», у Угриновцима (задруга организује откуп млека, снабдевање пољопривредника репроматеријалом). Једна задруга је повремено неликвидна и не бави се никаквом делатношћу везаном за пољопривреду, а две задруге су ликвидне, али је обим њихове активности сведен на минимум (снабдевање пољопривредника репроматеријалом у одређеним периодима).

Удружења пољопривредника. Од удружења заступљени су углавном коњички клубови, удружење голубара и ловачко друштво Земун.

Важнији привредни субјекти и научне институције:

- **ПИК „Земун”.** Предузећу предстоји процес приватизације. Поседује 2.370 хектара пољопривредног земљишта, од чега је 75% друштвено, а 25% државно власништво. Иако предузеће има изузетно плодно земљиште, велики је проблем власништво над земљиштем (према проценама, предузеће располаже са свега око 700 ха своје, тачније друштвене, земље);
- **Прерада меса „Гомбит”,** д.о.о. Земун;
- Производни погон предузећа **„Београдска пекарска индустрија”** а.д. од 3.664 м² ;
- **Млинови:** Жито Дунав и Житопродукт;
- Седиште фабрике протеина и уља **“Биопротеин”** а.д. (чланица “Банком групе”);
- **Расадник дрвећа, шибља, перена, сезонског цвећа у оквиру ЈКП „Зеленило”** – Београд;
- **„Навип”,** а.д. Београд;
- **„Coca Cola”** Србија а.д. Земун,
- **„Полимарк”,** д.о.о. Београд;
- **Пољопривредни факултет Универзитета у Београду;**
- **Ветеринарски завод,** Земун, а.д.;
- **Институт за кукуруз „Земун Поље”** (Институт поседује пољопривредно земљиште у државној и друштвеној својини, као и Центар за сушење и дораду семена);
- **Институт за сточарство Земун** (Институт поседује неколико експерименталних сочарских фарми и експерименталну мини кланицу).

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет. Када отпочне издавање у закуп пољопривредног земљишта у државној својини, средства прибављена по том основу биће усмерена за унапређење пољопривреде. У 2007. години, остварена је премија за 91 првотелку са градског нивоа. Редовно се узимају кредити са републичког нивоа. У 2007. одобрена су 54 кредита у висини од 6,8 милиона динара.

Екологија. Највећи еколошки проблеми општине Земун, као и у већини других београдских општина, односе се на одлагање чврстог отпада и непречишћавање комуналних отпадних вода. Извор загађивања земљишта представљају бројне дивље депоније, као и употреба пестицида и вештачких ђубрива у пољопривредној производњи. Тзв. «црне тачке» када је у питању загађење земљишта представљају «дивље» депоније лоциране у Батајници, Лаудонов шанац и јавне површине поред саобраћајница. Испитивањем квалитета земљишта установљено је да је оно са повећаном концентрацијом сулфата у Горњем Земуну а у подручју Земун Поља са повећаном концентрацијом пестицида. Поред комуналног отпада, на дивље депоније бацају се и лешеве уинулих животиња, па постоји опасност од избијања зараза. Комуналне отпадне воде се не пречишћавају и као такве се изливају у површинске воде. Дунав је често ван прописане друге класе квалитета, што директно утиче на изворишта водоснабдевања. Аерозагађење је велико, при чему је услед развијености саобраћаја најугроженији центар општине, тзв. „црна тачка”, што утиче на повећан број људи са респираторним обољењима.

Треба истаћи да општини Земун припада природно добро «Велико ратно острво», површине 157.91 хектара, које се налази на ушћу Саве у Дунав. На овом острву гнезди се велики број птица мочварица које су заштићене међународним споразумима. На «Великом ратном острву» налазе се беле чапље, сиве чапље, црвене чапље, корморани и гакови, као и природне реткости - жалар слепић, чигра, сребрнасти галеб, кукумавка и славуј. Стално насељене птице су сеница, пузавац, кос, трстењак млакар, бела плиска и дивља патка. Фауна сисара представљена је глодарима, ласицама и јежевима. Флора је сачињена од врста карактеристичних за мочварна станишта а то су трска, рогоз, шаш, врба, црна топола, зова, багренац, коприва, бела росуља, ладолеж и тд. Такође, на територији ове општине налази се и шума површине 500 хектара тзв. Добановачки забран, која је богата крупном дивљачи. У центру земунске општине је и «Земунски градски парк» у коме се налази велики број законом заштићених стабала: гинко (*Ginkgo biloba*), старости око 100 година, гвоздено дрво (*Gymnocladus canadensis*) старо око 100 година, тиса (*Taxus baccata*), више стабала старих око 60 година и софора (*Sophora Japonica*), старости око 100 година.

I.10. ОПШТИНА ВОЖДОВАЦ

Општи подаци:

- Површина општине 14.864 ха;
- Број насеља - 5 (градско насеље, Бели поток; Зуце, Пиносава, Рипањ); сеоски делови општине су претежним делом концентрисани у авалском и подавалском крају;
- Број становника - 153.861;
- Број становника на 1 км² - 1.040;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 2,5%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште – 9.389 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 63,4%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 4,2%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта – 69,2%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (55,7%), сточног крмног биља (24%) и повртног биља (13,4%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 743;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 0,5%;
- Број газдинстава - 3.495; непољопривредна газдинства 94,0%, мешовита 2,8%, пољопривредна 1,3%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 5,79 %
- Највећи број газдинстава (34,1%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 315;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 6;

Производна структура.

- Заступљеност пољопривреде доминантна је у селима Зуце, Пиносава и Рипањ;
- Евидентна је доминација натуралних или полунатуралних газдинстава (пољопривредни произвођачи су највећим делом пензионери, викендаши и људи који имају стално занимање у граду);
- Производна структура у општини је **ратарско-сточарска**. Производња житарица је основа сточарске производње, а у сточарству заступљене су највише **музне краве** (продаја сира);

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Производна вредност пољопривредног земљишта је скромна и изразито хетерогена; земљиште је претежно IV и VII бонитетне класе; мале су површине земљишта виших бонитетних класа, а оне су углавном заузете грађевинским и инфраструктурним објектима;
- **Необрађено земљиште** (процена дата од стране пољопривредних произвођача на фокус групи): Зуце (20% земљишта је необрађено); Пиносава (15-20%); Рипањ (40-50%); Бели поток (70%);

Земљорадничке задруге. Општина Вождовац има две земљорадничке задруге:

- **ЗЗ «Авала»**, Пиносава. Задруга користи 375 ха земљишта (ова земља се не обрађује, већ задруга даје парцеле пољопривредницима без наплате закупнине); започет је процес утврђивања власништва над земљиштем (прикупљање документације, историјат, власнички листови); задруга поседује 4 пољопривредне апотеке и делатност се своди на рад ових апотека и издавање пословног простора; ликвидна је према подацима НБ Србије;
- **ЗЗ «Пиносава»** нема активности у области пољопривреде; задруга је ликвидна је према подацима НБ Србије.

Прерађивачки капацитети и расадници:

- Једно од најзначајнијих предузећа која се баве прерађивачком производњом на подручју општине Вождовац је свакако „Соко Штарк” а.д. Ово предузеће је једно од највећих кондиторских предузећа у региону. Данас је у већинском власништву „Гранд кафе”, која је део Групе „Дрога Колинска”. У Соко Штарку ради 1.230 радника, а производи се око 25.000 тона кондиторских производа;
- На подручју општине налази се производни погон предузећа „Клас” а.д. за производњу хлеба и пецива;
- На територији општине забележена је производња цвећа и расада у заштићеном простору на газдинству ЈКП „Зеленило”- Београд;
- На територији општине налазе се два расадника ЈП „Србијашуме” (расадници „Рипањ” и „Зуце”) за шумски материјал, као и стакленици за производњу расада цвећа.

Аграрни буџет. Нема аграрни буџет. Општина је финансирала оснивање Удружења пољопривредних произвођача, закуп и уређење канцеларије за његов рад. Удружење, међутим, не функционише. Такође је пружена подршка учешћу произвођача на сајмовима. Средства у виду краткорочних кредита са републичког нивоа се користе. У 2007. години одобрено је 29 кредита у висини од 2,8 милиона динара.

Екологија. Велики еколошки проблем представљају дивље депоније које су извор загађивања земљишта и вода. Третмана комуналних отпадних вода нема. Кроз општину протиче Топчидерска река која је веома загађена. Поред наведеног, са еколошког становишта, проблем представља и развијена индустријска производња. Општина нема фонд за заштиту животне средине, па пројекте у области екологије финансира из средстава републичких такси. На територији општине Вождовац налази планина Авала која је заштићена законом као предео изузетих одлика (категирија заштите I, II и III).

I.11. ОПШТИНА ЧУКАРИЦА

Општи подаци:

- Површина општине 15.650 ха;
- Број насеља - 8 (Велика Моштаница, Остружница, Пећани, Руцка, Рушањ, Сремчица, Умка, део Београда);
- Број становника - 175.076;
- Број становника на 1 км² - 1.122;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 2,1%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 8.288 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 53,1%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 3,7%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта - 81,5%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (56,4%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва: 792;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 0,5%;
- Број газдинстава - 3.887; непољопривредна газдинства 93,2%, мешовита 2,3%, пољопривредна 1,9%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 6,44%;
- Највећи број газдинстава (36,9%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинстава (физичка лица): 497;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 7;

Производна структура:

- Доминира ратарска производња (житарице, соја, уљана репица);
- Воћарство је прилично заступљено, а знатно мање повртарство и сточарство;
- Пољопривредом се баве углавном мешовита и претежно старачка домаћинства. Мали број већих и озбиљнијих пољопривредних произвођача.

Канали пласмана пољопривредних производа:

- Није организован откуп млека; млеко се сири и продаје на газдинству или пијаци;

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Откуп житарица: млинови у Шиду и Старој Пазови, млин у Вранићу, млин у Батајници.

Земљорадничке задруге. Општина Чукарица има само једну земљорадничку задругу, која је у стечају (ЗЗ ПКБ «Чукарица» Железник).

Прерађивачки капацитети:

- Производни погон предузећа „Београдска пекарска индустрија” а.д. од 2.212 м²;
- Врење, а.д., индустрија шпиритуса и квасца;

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет. У току 2006/2007. са градског нивоа одобрен је само 1 кредит кориснику са подручја ове општине. Висина кредита износила је 382 хиљаде динара, од чега средства града 347 хиљада. Користе се кредити са републичког нивоа. У 2007. одобрено је 49 краткорочних кредита у висини од 4,8 милиона динара.

Екологија. У општини Чукарица присутан је проблем загађења земљишта проузрокован неадекватном и нерационалном употребом вештачких ђубрива и пестицида. Питање одлагања чврстог отпада није решено, тако да постоји доста дивљих депонија које представљају додатни извор загађивања тла и подземних вода. Канализациона мрежа није развијена у свим деловима општине, а комуналне отпадне воде се не пречишћавају. Једна од најзагађенијих локација на територији општине је Чукарички рукавац на Ади Циганлији, који се налази у ужој зони заштите изворишта водоснабдевања. Загађење потиче од вишегодишњег таложења загађујућих материја из индустријских погона смештених дуж Топчидерске реке, отпадних канализационих вода и великог броја објеката на води. Услед огромног загађења сваке године долази до мањег или већег угинућа флоре и фауне. Садашњи главни загађивачи овог рукавца су: Брод-претакалиште нафте и деривата на води „Југопетрол-инсталација”, индустријски загађивачи смештени дуж Топчидерске реке и канализациони изливи. Још један у низу еколошких проблема ове општине је и проблем површина под амброзијом и дивљим сирком, с обзиром да ове биљке у садејству са израженим аерозагађењем изазивају болести респираторних органа. Међутим, треба истаћи да на територији општине Чукарица постоје очувана и законом заштићена природна добра. То су парк - шума Кошутњак (330 ха) - заштићено природно добро споменик природе (III категорија заштите) и Баново брдо. Такође, на овој територији налазе се шуме „Макиш”, „Липовица” и „Сремчица”. У Сремчици се налази Ракина бара, једино природно језеро на територији града Београда. На територији општине је и Ада Циганлија, некад једно од највећих речних острва у Југославији, које је преграђивањем рукавца Саве претворено у полуострво. Ада Циганлија је дугачка преко шест километара, широка до 700 метара, и простира се на површини од око 270 хектара.

I.12. ОПШТИНА ЗВЕЗДАРА

Општи подаци:

- Површина општине 3.165 ха;
- Број насеља - 1;
- Број становника – 138.727;
- Број становника на 1 км² - 4.335;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 0,6%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 1.793 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 56%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 0,8%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта - 79,4%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће поврћа (28,4%) и житарица (21,2%);

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва: 629;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 0,5%;
- Број газдинстава - 2.047; непољопривредна газдинства 93,5%, мешовита 2,2%, пољопривредна 2,5%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 3,39 %;
- Највећи број газдинстава (37,8%) користи 0,11-0,50 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 284;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 4.

Производна структура:

- Подручје општине Звездара претежно је градски оријентисано. Пољопривреда је заступљена у малом обиму у месним заједницама Миријево, Мали Мокри Луг и Велики Мокри Луг;
- Густа је насељеност, пољопривредни посед је ситан и испарцелисан;
- Код малог броја већих пољопривредних произвођача заступљена је производња житарица (пшеница, кукуруз), сточарска производња (говедарска – продаја сира на пијаци), производња цвећа, поврћа, воћа.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Велики је број газдинстава са натуралном производњом;
- Велики је број прекупаца (пољопривредници са ове општине који се не баве пољопривредном производњом, већ куповином пољопривредних производа и продајом на кванташкој и зеленим пијацама у Београду);
- Доста је необрађене земље и претварање пољопривредног земљишта у градско грађевинско земљиште (продаја плацева).

Земљорадничке задруге. Општина нема земљорадничких задруга.

Прерађивачки капацитети: На територији општине се налази велики производни погон предузећа „Београдска пекарска индустрија” а.д. од 442 м².

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет. Користе се кредити са републичког нивоа. У 2007. одобрено је 28 таквих кредита у висини од 3,1 милиона динара.

Екологија. Основни еколошки проблеми ове општине односе се на управљање чврстим отпадом и отпадним водама. Канализациона мрежа не покрива све делове општине, а пречишћавања отпадних вода нема. У једном делу општине домаћинства користе септичке јаме које представљају извор загађивања земљишта и вода. У погледу природних вредности, значајни су парк-шума Звездара и Степин гај. Степин гај заузима више стотина хектара под храстом, бором, липом и грабом, при чему треба истаћи да је гај још увек у изградњи, тако да је планирано да то буде највећа парк-шума у околини Београда. Обе парк-шуме битне су јер, осим што су место за одмор и рекреацију, представљају и извор свежег ваздуха и „филтер” загађујућих материја.

I.13. ОПШТИНА НОВИ БЕОГРАД

Општи подаци:

- Површина општине 4.074 ха;
- Број насеља - 1;
- Број становника – 219.012;
- Број становника на 1 км² - 5.342;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 1,1%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 1.459 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 35,6%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 0,7%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта - 87,8%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (70,0%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва 548;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине – 0,3%;
- Број газдинстава – 5.215; непољопривредна газдинства 98,5%, мешовита 0,5%, пољопривредна 0,3%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 8,64 %;
- Највећи број газдинстава (44,3%) користи 1-3 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 557;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 15.

Производна структура. Општина Нови Београд је највећим делом градска општина, а пољопривредно земљиште лоцирано на рубним деловима општине, са тенденцијом прекатегоризације у грађевинско земљиште. Пољопривредна производња највећим делом је оријентисана на ратарске културе и највише је заступљена у МК Бежанија.

Земљорадничке задруге. Функционише само једна земљорадничка задруга:

- **ЗЗ «Бежанија»;** задруга је произашла из система ПКБ Корпорације; обрађује око 120 ха државне земље (ратарске културе: пшеница, јечам, луцерка, кукуруз), а има и око 17 коопераната; према подацима НБ Србије задруга је ликвидна.

Важнија пољопривредна предузећа и прерађивачки капацитети.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- **Најзначајније пољопривредно предузеће је «Делта Аграр»**, чланица Делта М Групе. Предузеће се бави примарном пољопривредном производњом, агротрговином и дистрибуцијом. У делу примарне производње Делта Аграр бави се ратарством, сточарством, рибарством, као и производњом воћа и поврћа. Комплетна ратарска, повртарска, воћарска и део сточарске производње одвија се на 5 пољопривредних имања на површини од 18.000 ха: Подунавље а.д – Челарево; Напредак а.д. - Стара Пазова; Козара а.д. - Банатско Велико Село; Јединство а.д. – Апатин; Топола а.д. – Кикинда. Компанија се бави прометом житарица и уљарица, меса и стоке, организује кооперацију и рад откупних центара. Делта Аграр, у сарадњи са водећим светским произвођачима, дистрибуира: пестициде, семена, сточну храну, агромеханизацију, минерална ђубрива. Компанија је организовала и сопствену малопродајну мрежу пољопривредних апотека;
- **Компанија «Foodland»** д.о.о. основана је 1995. године, има 80 запослених и доминантно се бави производњом и пласманом високо квалитетних ексклузивних производа намењених људској исхрани. Током рада ова компанија развила је неколико робних марки и јасно је профилисала и позиционирала свој положај који је превасходно окренут и концентрисан на три сегмента, а то су: (1) концепт медитеранске дијеталне исхране - бренд „Amfissa”; (2) концепт производње традиционалних, српских, високо квалитетних и еколошки чистих производа, припремљених на аутентичан начин, без употребе конзерванса, вештачких арома и боја, по рецептурама наших бака - бренд «Бакина тајна»; (3) концепт производње органске хране - бренд «*Terra Organica*”;
- **Индустрија меса „Агримес”, д.о.о. Нови Београд;**
- **„Slap group”, а.д. Београд** (производни погон чипса у Чачку);
- Производња цвећа и расада у заштићеном простору (стакленици) у оквиру **ЈКП „Зеленило” – Београд**; доминира производња расада бегонија, петунија и летњег расада цвећа; од осталог цвећа гаје се аспарагус, перене и саксијско цвеће.

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет.

Екологија. Еколошки проблеми који постоје у овој општини, као и у већини искључиво градских средина, везани су за погоршан квалитет ваздуха, непостојање третмана комуналних отпадних вода и недостатак зелених површина.

I.14. ОПШТИНА РАКОВИЦА

Општи подаци:

- Површина општине 3.036 ха;
- Број насеља - 1;
- Број становника - 101.684;
- Број становника на 1 км² - 3.280;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 1,2%;

Подаци о пољопривредном земљишту:

- Пољопривредно земљиште - 1.263 ха;
- Пољопривредна површина у односу на укупну површину општине 40,7%;
- Пољопривредно земљиште општине у укупном пољопривредном земљишту града Београда 0,6%;
- У укупном пољопривредном земљишту општине највеће је учешће ораница и башта – 69%;
- У структури ораничне површине највеће је учешће житарица (33,2%).

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва: 267;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 0,3%;
- Број газдинстава - 1.962; непољопривредна газдинства 97,4%, мешовита 0,6%, пољопривредна 0,6%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда 3,25%;
- Највећи број газдинстава (30,5%) користи 0,11-0,50 ха земљишта;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 226;
- Нема регистрованих активних правних лица у пољопривреди.

Производна структура. Пољопривреда је заступљена у местима: Ресник, Кијево, Кнежевац. Мали број становника општине бави се пољопривредом (30-50 газдинстава). Највише је заступљена ратарска производња (житарице), као и говедарство (10-так домаћинства има мањи фонд музних крава). Млеко се сири у домаћинству и продаје на београдским пијацама.

Земљорадничке задруге. Општина има само једну земљорадничку задругу (33 «Ресник»), која је неликвидна, према подацима НБ Србије. Ова задруга води судски спор за повраћај имовине (у питању је око 155 ха).

Прерађивачки капацитети у пољопривреди:

- Производни погон предузећа „Београдска пекарска индустрија” а.д. од 2.070 м²;
- У Кнежевцу је лоцирана „Полимарк” млекара. Млекара је основана 2007. године и основни производни програм је: пастеризовано млеко, јогурт, павлака (пласман ових производа је искључиво у мегамаркете). Млекара има *НАССР* стандард, откупљује око 5 т сировог млека дневно од приватних фармера са подручја општине Панчево;
- Предузеће «Купиник» (производња хлеба и пецива);

Раковица агро кластер. На подручју општине региструје се и један кластер: „Раковица агро кластер”⁷. На подлози Закона о привредним друштвима (Службени гласник Р. Србије 125/04) и Закона о иновационој делатности (Службени гласник Р. Србије 110/05), у Агенцији за привредне регистре Р. Србије 2007. године регистрован је кластер, пуног назива: «Непрофитни развојни центар Раковица агро кластер», д.о.о. Београд⁸. Овај програм подршке развоју предузећа и предузетништва финансирала је Европска унија, а реализовала Европска агенција за реконструкцију. Укупна вредност пројекта била је 79.530 евра, од чега учешће општине 12,2%. Кластер је требало да допринесе повећању конкурентности чланица кластера, повећању њихове ефикасности и иновативног потенцијала, бржем увођењу стандарда, бољем снабдевању грађана храном, смањењу незапослености на територији општине, успостављању нових бизниса и сл. Планирано је било да сви који учествују у систему хране (од производње до прераде и продаје) буду повезани у овај кластер, да се обезбеди ефикасно функционисање целокупног ланца вредности «од њиве до трпезе», да кроз заједнички тржишни наступ чланови кластера остварују погодности нижих набавних цена, лакше дистрибуције производа на мини пијацама у Раковици и сл. Формирање кластера заснивало се и на чињеницама да на територији општине Раковица, којој припадају сва подавалска насеља, постоји огроман потенцијал за развој пластеничке производње, као и око 200 хектара пољопривредног земљишта које је годинама необрађено, а погодности које пружа удруживање у кластер требало је управо да мотивише потенцијалне пољопривредне произвођаче да ово земљиште узму у обраду. Међутим, иако је првобитно било планирано да чланови кластера буду и регистровани индивидуални пољопривредни произвођачи, годину дана након оснивања, Раковица агро кластер чини осам правних лица, без учешћа индивидуалних пољопривредних произвођача са територије општине Раковица⁹. Услед политичке нестабилности, кластер још увек не функционише, а посебан проблем је и око 200 ха земљишта које је у поседу општине Раковица, а чије је власништво још увек недефинисано (предмет је судског спора).

Аграрни буџет. Општина нема аграрни буџет. Тек од 2006. почиње коришћење кредита са републичког нивоа. У 2007. одобрено је 18 кредита у висини од 7,3 милиона динара;

⁷ <http://www.rakovica-agro-cluster.net>

⁸ <http://www2.apr.sr.gov.yu/default.aspx>

⁹ Чланице кластера су следећа правна лица: ЈП Пословни центар Раковица; општина Раковица (која је већински власник); Регионални центар за развој малих и средњих предузећа и предузетништва Београд; Полимарк, д.о.о; трговинско пословни центар «Орашац»; Гарден центар; предузеће «Купиник»; 33 Миленијум (општина Панчево).

Екологија. У општини Раковица загађење пореклом од пољопривредних активности је незнатно. Основни еколошки проблеми односе се на управљање чврстим комуналним отпадом и отпадним водама. Отпадне воде се без пречишћавања изливају у површинске водотокове, у које се често одлаже и чврст отпад. Пример је Бањички поток чије је корито испуњено чврстим отпадом (пластични материјали, гумени отпад итд.. Поред овог, проблем представља и индустрија, посебно „Индустрија мотора Раковица” која је вишегодишњи загађивач околине. Пример велике загађености вода је и Топчидерска река, која представља колектор отпадних вода. На територији ове општине налази се природно добро Миљаковачка шума и једним делом Кошутњак, која су заштићена законом и имају статус споменика природе (категорија заштите III).

I. 15. ОПШТИНА ВРАЧАР

Општи подаци:

- Површина општине 292 ха;
- Број насеља - 1;
- Број становника - 56.053;
- Број становника на 1 км² - 18.684;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 1,7%;

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва: 117;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 0,2%;
- Број газдинстава - 436; од тога учешће непољопривредних газдинства је 98%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда - 0,7%;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 146;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 8;

Правна лица регистрована на подручју општине Врачар у области пољопривредно-прехрамбене производње и услуга:

На подручју општине **Врачар** се налазе седишта следећих предузећа:

- **„Београдска пекарска индустрија” а.д.** – Послује у саставу „East Point” холдинга. Ово предузеће је највећи произвођач хлеба и пецива у Србији, са 533 запослена радника. Производни погони су смештени у следећим београдским општинама: Земун, Раковица, Чукарица, Гроцка, Сурчин, Звездара и Палилула. Предузеће располаже са 13.665 м² производног простора;
- **„Клас” а.д.** Ово предузеће послује у саставу предузећа „Београдска пекарска индустрија” и представља једно од највећих предузећа у Србији које се бави производњом хлеба и пецива. Предузеће има 330 запослених. Дневни капацитети су неколико пута већи од тренутне потражње. Производни погони се налазе на Врачару, Вождовцу и у Бачкој Паланци. Готове производе предузеће пласира преко сопствене малопродајне мреже (18 објеката) и преко великих трговинских кућа. Такође снабдева здравствене установе, вртиће и друге друштвене установе на подручју Београда;
- **Либертас група:** Ова компанија се састоји од 3 предузећа: **Либертас аграр д.о.о.** (предузеће за производњу свежег воћа и поврћа на преко 100 ха сопствених засада; ово предузеће је највећи произвођач свеже малине и јагоде у Србији); **Либертас д.о.о.** (предузеће за прераду свежег воћа и поврћа и извоз замрзнутог воћа на тржиште ЕУ; поседује велику хладњачу и откупно дистрибутивни центар за воће у општини Шабац); **Либертас Натура д.о.о.** (предузеће за дистрибуцију и пласман).

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

Приоритет Либертас групе је безбедност хране и брига о животној средини. Компанија је увела стандарде квалитета ISO 9001:2000, HACCP i BRC, као и EurepGAP и на тај начин обезбедила перманентно поштовање свих норми које се данас примењују у овој индустрији у свим развијеним земљама света. Као највећи појединачни произвођач свеже малине у Србији, Либертас има пионирску и водећу улогу у овој области;

- **„Хибрид”, а.д.:** Делатност: трговина семенском робом и извоз смрзнутог воћа;
- **„Агровет”, д.о.о.:** Основна делатност је живинарска производња; производни погони лоцирани су у Зрењанину и општини Вождовац;
- **KOTANYI GMBH:** Дистрибуција зачина.

I.16. ОПШТИНА СТАРИ ГРАД

Општи подаци:

- Површина општине - 698 ха;
- Број насеља - 1;
- Број становника – 53.790;
- Број становника на 1 км² - 10.758;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 0,3%;

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва: 103;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 0,2%;
- Број газдинстава - 610; од тога учешће непољопривредних газдинства је 98%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда - 1%;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинства (физичка лица): 120;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 10.

Правна лица регистрована на подручју општине Стари град у области пољопривредно-прехрамбене производње и услуга:

На подручју општине Стари град налазе се седишта следећих предузећа:

- **„Жито млин” а.д.** – Послује у саставу „East Point” холдинга. Ово предузеће бави се производњом млинских производа и има 96 запослених. Своје производне погоне има на територији општина Стари град и Барајево. Располаже са 13.537 м² производног простора и 3.848 м² складишних површина.
- **Компанија »Александрија» д.о.о** једна је од ретких у Европи која је у свом производном програму контролисане, висококвалитетне, здравствено-безбедне и биолошки вредне хране обухватила целокупан процес, од научно контролисане примарне производње – сетве, узгоја и бербе, преко млевења и прераде житарица у сопственим специјализованим млиновима, до добијања финалних производа (пре свега, млинских и кондиторских) у својим фабрикама.
- **„Југокока”, д.о.о.:** Основна делатност: узгој живине; производни погон лоциран је у Рипњу (општина Вождовац).
- **«Атле» д.о.о.:** Предузеће се бави производњом, сакупљањем и извозом смрзнуте малине и купине (у почетном је периоду преласка на органску производњу); контролу органске производње врши инострана сертификациона кућа; ово предузеће поседује *GLOBAL G.A.P.* систем менаџмента.
- **Royal Eco Food, д.о.о.:** Предузеће се - у сарадњи са Пољопривредном школом у Лесковцу (где се заснива примарна пољопривредна производња) и предузећем „Минкомерц” д.о.о. у Земуну (где се врши прерада примарних пољопривредних производа) - бави органском производњом прехрамбених производа (ајвар, љути умак од шљива, компот од шљива, сок од парадајза). Предузеће је у поступку сертификације органске производње.

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- „**Corny**” д.о.о.: Основна делатност је производња корнета за сладоледе; производни погони лоцирани су у Старој Пазови.
- „**Mammas Biscuit House**” (производња торти и колача);
- „**Aurelio Company**”; производња торти и колача; уједно ово је први кетеринг сервис у Београду са комплетном понудом сланог и слатког програма хране.

I.17. ОПШТИНА САВСКИ ВЕНАЦ

Општи подаци:

- Површина општине 1.400 ха;
- Број насеља - 1;
- Број становника – 41.061;
- Број становника на 1 км² - 2.933;
- Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у ДП општине у 2005. години износило је 1,2%;

Подаци о пољопривредном становништву и газдинствима:

- Број пољопривредног становништва: 87;
- Учешће пољопривредног у укупном становништву општине - 0,2%;
- Број газдинстава - 482; од тога учешће непољопривредних газдинстава је 98%;
- Учешће газдинстава општине у укупном броју газдинстава Београда – 0,8%;
- Број регистрованих активних пољопривредних газдинстава (физичка лица): 78;
- Број регистрованих активних правних лица у пољопривреди: 8;

Правна лица регистрована на подручју општине Савски венац у области пољопривредно-прехранбене производње и услуга:

На подручју општине Савски венац налазе се седишта следећих предузећа:

- Београдска индустрија пива, слада и безалкохолних пића: **“БИП-Београд” а.д.**
- **“Cooperativa”, а.д.**, Београд; предузеће поседује хладњачу за воће у Младеновцу, сушару за воће у Сопоту и силос у Остружници.
- **„Про Беком”, д.о.о.** (основна делатност предузећа је производња прерађевина од меса).
- **„Marbo Product”, д.о.о.** (фабрика за производњу кромпировог чипса, производа од брашна, екструдираних производа и сл.); производни погон лоциран је у Бачком Маглићу; предузеће поседује HACCP i ISO стандарде.
- **Концерн „Swisslion-Takovo”, д.о.о.;** компанија се бави производњом кондиторских производа и месних прерађевина; производни погони лоцирани су у Вршцу, Горњем Милановцу и Сремској Митровици.
- **Компанија „Кршуљ”, д.о.о.;** основна делатност предузећа је производња побољшивача, меша, пунила и других додатака за пекарство и посластичарство; производни погони лоцирани су у Врчину (општина Гроцка).
- **„Семе” а.д.;** предузеће производи све врсте семена, а врши и његово паковање и дистрибуцију; осим производње семенске робе, значајан део пословних активности представља производња лозних калемова; ово предузеће значајну пажњу поклања континуираној и врло ригорозној контроли квалитета семена, која се одвија у погону у Макишу, где је смештена савремено опремљена лабораторија.
- **Шумарско газдинство “БЕОГРАД”;** на територији општине налази се расадник „Топчидер” (обухвата површину од 5 хектара и у њему се узгаја шумски расад).

II. ЛИЧНА КАРТА АГРАРА ТЕРИТОРИЈЕ ГРАДА БЕОГРАДА

II.1. Укупна и пољопривредна површина територије града Београда

Површина Београда. Град Београд, према подацима статистике, има површину од 3.227 км², што је у односу на Р. Србију – **3,65%**.

Пољопривредна површина. Пољопривредна површина града Београда износи 223.128 ха, што је у односу на укупну пољопривредну површину Р. Србије (5.105.008 ха) – **4,4%**.

У укупној површини града Београда **пољопривредне површине заузимају 69,1%**, а у оквиру њих највеће је учешће ораница и башта (заузимају 80%). Доминантну производну структуру на ораничним и баштенским површинама (просек за град Београд) чине житарице (55% у односу на површину ораница и башта), затим сточно крмно биље (20%) и повртарске културе (13%).

Посматрано по општинама, највеће учешће пољопривредних површина у укупним површинама имају општине: Младеновац, Обреновац, Сопот, Гроцка, Палилула и Барајево (од 80-70%). Најмање учешће пољопривредних површина је у општинама Нови Београд (35,6%) и Раковица (40,7%).

Према подацима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије, Београд располаже са 43.354 ха пољопривредног земљишта у **државној својини** (што је око 20% укупних пољопривредних површина града).

II.2. Становништво, пољопривредно становништво и газдинства (статистички пописана и регистрована од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Р. Србије)

Становништво Београда (укупно и пољопривредно). Према подацима статистике (процена, стање 30.06.2006), број становника у Београду износи 1.602.861, што је у односу на Р. Србију 21,6%. Највећи број становника је у општинама Чукарица, Палилула, Земун и Вождовац (преко 150.000). Најмањи број становника је у општинама Сопот и Барајево (до 25.000).

Густина насељености. Просечна густина насељености у Београду износи 497 становника на 1 км². Највећу густину насељености имају општине Врачар и Стари град (преко 10.000 становника на 1 км²), а најмању Сопот, Барајево, Сурчин, Лазаревац и Младеновац (до 154 становника на 1 км²).

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

Пољопривредно становништво Београда чини **2,3%** укупног становништва града. Највеће учешће пољопривредног становништва у укупном становништву имају општине Гроцка, Младеновац, Обреновац и Сопот (од 8,4-11,5%).

Газдинства. У Београду статистика пописом из 2002. године региструје 60.371 газдинство, што је у односу на број газдинстава Р. Србије **7,8%**. Највећи број газдинстава, у односу на укупан број газдинстава Београда, имају општине Земун, Гроцка, Младеновац, Обреновац и Лазаревац.

Према изворима прихода, непољопривредна и мешовита газдинства у Београду чине **90,2%** укупног броја газдинстава (подаци статистичког пописа 2002. године).

Газдинства према величини поседа. Према подацима статистичког пописа из 2002. године, просечна величина коришћеног обрадивог земљишта по газдинству на територији града Београда износи 1,72 хектара. Највећи просечан посед је на подручју општине Сопот – 2,34 ха, али је и ту испод републичког просека од 2,46 хектара.

Број регистрованих газдинстава при МПШВ Р. Србије. Према подацима МППВ Р. Србије, до половине 2008. године на територији Београда регистровано је укупно 14.234 активних физичких лица или 23% статистички пописаних газдинстава у Београду. Овако мали проценат регистрованих газдинстава делом се може објаснити и податком да 79% пописаних газдинстава у Београду, према изворима прихода, спада у групу непољопривредних. Највећи број регистрованих активних газдинстава је на подручју општина Младеновац, Обреновац, Лазаревац, Сопот, Гроцка и Барајево (од 3.081 у Младеновцу до 1.033 у Барајеву).

Према подацима МПШВ Р. Србије, међу регистрованим активним газдинствима и правним лицима са територије града Београда највише је оних са поседом величине 2-5 ха и 5-10 ха (28,4%). Ситна газдинства, са поседом мањим од 0,5 ха, учествују у укупном броју регистрованих активних газдинстава са 3,5%.

II.3. Учешће ДП пољопривреде, лова и шумарства у укупном ДП града Београда

На подручју Града, делатност пољопривреде, лова и шумарства остварује све мање учешће у формирању ДП: статистика региструје пад учешћа ове делатности са 6,2% у 2001. години на 3,3% у 2005. Највећи значај у формирању ДП пољопривреде, лова и шумарства у 2005. години на територији града Београда остварила је општина Гроцка, а следе општине Обреновац, Палилула, Земун заједно са Сурчином. Најмање учешће имају општине Раковица и Зездара.

II.4. Подстицаја аграру из буџета града Београда

Из буџета града Београда за субвенције пољопривреди у 2007. години било је предвиђено 31 милиона динара, а у 2008. години 40 милиона динара. Подстицаји пољопривреди на нивоу града Београда доминантно су усмерени на подстицај развоја сточарске производње, пре свега говедарства: узгој и набавка квалитетних приплодних женских грла говеда; исплата премије за млеко; подршка одржавању локалних изложби стоке или научних скупова. Истовремено, путем нешто повољнијих кредита, које

одобравају пословне банке (а на бази депозита средстава градског буџета), ефекте мера Управе за пољопривреду Секретаријата за привреду града Београда могу, осим сточара, да користе и други пољопривредни произвођачи са територије Града који конкуришу за ове кредитне изворе.

II.5. Тржишна анализа производне структуре по општинама

- Оријентација на **ратарско-сточарску производњу** доминантно је присутна у општинама Обреновац, Сурчин, Земун, Барајево, Вождовац (у општини Вождовац велика је површина необрађеног земљишта, а интензивни су и процеси трансформације пољопривредног земљишта у грађевинско - процесима урбанизације, изградње привредних, инфраструктурних и других објеката);
- Као **сточарско-воћарске општине** издвајају се Младеновац и Лазаревац. У сточарству је акценат на говедарској производњи и производња млека. У општини Лазаревац велике површине квалитетног пољопривредног земљишта (преко 40%) чине површински копови, а истовремено су мале технички рекултивисане површине;
- **Општина Палилула** има развијене сточарску производњу (Падинска скела, Ковилово, Дунавац), пластеничку производњу поврћа (Велико село, Сланци, Дунавац) и ратарску производњу, која је највише заступљена у местима Овча и Борча;
- **Гроцка је доминантно воћарски крај** (брескве, јабуке, кајсије, јагоде, трешње). Према незваничним подацима са терена, ова општина има око 50% површина под воћем и виновом лозом. Интересантно је да општина нема погоне за прераду воћа. За потребе складиштења воћа, регистрован је велики број мањих приватних хладњача у поседу индивидуалних пољопривредних газдинстава (ради се о хладњачама величине од 150-200 кубика) ;
- **Општину Сопот** карактерише разноврсна производња, тачније, заступљеност ратарско-сточарске производње (сточарство је базирано на млечном говедарству) и воћарства;
- У општинама **Чукарица, Раковица, Звездара и Нови Београд** пољопривреда је заступљена у мањем обиму (углавном као ратарска производња). У овим општинама доста је необрађене земље и евидентни су процеси претварања пољопривредног земљишта у градско грађевинско земљиште.

II.6. Пољопривредна предузећа, земљорадничке задруге, удружења, кластери

- На територији града Београда лоцирана су највећа пољопривредна предузећа у Србији (ПКБ Корпорација; Драган Марковић у реструктурирању, ПИК Земун, Делта Аграр, БД Агро, Libertas група). Ова предузећа представљају центре примене науке, запошљавају велики број радника, поседују велике комплексе земљишта, технолошки заокружене процесе производње, имају вишу примену агротехничких мера у односу на индивидуална газдинства и представљају значајну сировинску базу индустрије млека, меса, житарица и поврћа у Београду и Србији. Велики проблем када су у питању пољопривредна предузећа у Београду лежи у незавршеној приватизацији великих пољопривредних предузећа са значајним комплексима државног земљишта (ПКБ Корпорација, ПКБ Воћарске плантаже, Болеч, Драган Марковић у реструктурирању, ПИК «Земун»);

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Велики број задруга на подручју града Београда: (1) не пружа сервис задругарима или симболично учествују у процесу аграрне репродукције; (2) један број задруга је у процесу ликвидације; (3) а неке спадају у категорију неликвидних и повремено неликвидних задруга. Генерално, изузетно је мали број задруга које се у пословању придржавају задружних принципа и на које се пољопривредници могу «ослонити» када је у питању уговарање производње и осигурање пласмана пољопривредних производа. Општине које су без земљорадничких задруга су: Обреновац, Сопот, Вождовац, Чукарица, Звездара и Раковица;
- Мали је број удружења пољопривредника која су активна и која успешно функционишу. Већина их спада у категорију младих удружења, удружења «на папиру» или удружења са малим чланством и малим обимом активности и залагања чланова;
- На територији града Београда регистрована су два кластера (један само «на папиру», други у почетним фазама развоја): (1) «Раковица агро кластер; и (2) Кластер произвођача и трговца украсних биљака “Plants United” (регистрован је августа 2008. године; ово је пројекат Привредне коморе Београда, чију реализацију је финансирао град Београд).

II.7. Агротехничка улагања

- Наводњавање се примењује спорадично и није статистички обухваћено (углавном су заступљени мањи системи за наводњавање, првенствено типа кап по кап и орошавања у повртарској и воћарско-виноградарској производњи);
- Мања је примена вештачког ђубрива услед високих диспаритета цена инпута и аутпута (такође нема прецизне статистичке документације о потрошњи минералног и органског ђубрива на сектору индивидуалних пољопривредних произвођача);
- Застарела механизација.

II.8. Екологија

Загађење животне средине неравномерно је распоређено на територији града Београда. С еколошког аспекта најлошије стање је у централним градским општинама као и општинама Обреновац и Лазаревац. Животна средина је најочуванија у општинама Сопот и Барајево у којима индустрија није развијена и чији се становници углавном баве пољопривредом.

Еколошки проблеми већине општина проузроковани су интензивним саобраћајем и великом количином комуналног и индустријског течног или чврстог отпада које се одлаже на неадекватан начин. Присутан је велики број загађивача, експлоатација природних ресурса је неодржива а изражен је и недостатак инфраструктуре у области заштите животне средине.

II.9. Најзначајнија правна лица у области прехранбене индустрије на територији града Београда

Производња меса и прерађевина од меса:

- Про беком, д.о.о., општина Савски венац;

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Агримес, д.о.о., општина Нови Београд;
- Konstancia Invest, д.о.о., општина Савски венац; једина легално регистрована фирма за откуп, прераду и продају меса дивљачи;
- Famis Co., општина Земун; предузеће се бави производњом сухомеснатих производа на бази свињског и говеђег меса;
- „Агровет”, д.о.о., општина Врачар; основна делатност је живинарска производња; производни погони лоцирани су у Зрењанину и општини Вождовац;
- Кланица и прерада меса «Дамјановић», општина Младеновац;
- Индустрија меса „ГД Голија”, Винча; општина Гроцка; производни програм чини коњско месо и прерађевине од коњског, свињског и јунећег меса;
- „ПКБ Имес”, а.д. Београд; општина Палилула;
- „Котекс”, д.о.о., кланица крупне стоке; општина Сурчин;
- „Гомбит”, д.о.о., општина Земун;
- „Амбар” д.о.о., кланица крупне стоке; општина Сурчин;
- «Пиљан комерц», д.о.о. (општина Сурчин); кланица поседује сопствену линију производње товних пилића (у тову око 100.000 пилића), а бави се и клањем, као и прерадом пилећег меса;
- „Сласт Имес”, занатска радња; општина Звездара; производни програм чине месне прерађевине (посебан акценат је на димљеним производима).

Млекаре:

- DANUBE FOODS GROUP B.V.; у саставу ове компаније су следеће млекаре: ИМЛЕК, Новосадска млекура, Млекура Суботица;
- «Границе», општина Младеновац;
- Мање приватне млекаре у општини Младеновац (Рог» и «Јагњило»);
- «Сирибела», д.о.о. (млекура поседује стандарде *HACCP* и *ISO 9001:2000*), општина Сурчин;
- Млекура «Фризи», општина Обреновац;
- У Кнежевцу (општина Раковица) лоцирана је „Полимарк” млекура (поседује *HACCP* стандард).

Силоси, млинови, производња хлеба и пецива:

- На територији града Београда региструје се већи број млинова и силоса од којих је највећи “Силос Јаково” а.д, који је и највећи откупљивач ратарских култура на подручју општине Сурчин и шире (складишни капацитет овог силоса је 36.000 тона);
- Београдско тржиште хлеба у значајном проценту покрива предузеће „East Point Holdings”, у оквиру кога, између осталог, послују: „Београдска пекарска индустрија” а.д., „Клас” а.д., „Житомлин” а.д., „Житозаједница” д.о.о.;
- Пекара „ПДМ” д.о.о. (општина Гроцка); производни програм чине смрзнута теста и пецива; већински део компаније чини словеначки капитал; пласман је усмерен на извоз и снабдевање хипермаркета у Београду;
- Предузеће «Купиник» (производња хлеба и пецива), општина Раковица;
- Компанија »Александрија» д.о.о., једна је од ретких у Европи која је у свом производном програму контролисана, висококвалитетна, здравствено безбедна и биолошки вредна храна обухватила целокупан процес - од научно контролисана

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

примарне производње - сетве, узгоја и бербе, преко млевења и прераде житарица у сопственим специјализованим млиновима, до добијања финалних производа (пре свега, млинских и кондиторских) у својим фабрикама.

Производња смрзнуте хране:

- „Фриком” а.д. Београд; индустрија смрзнуте хране;

Кондиторска индустрија:

- „Соко Штарк” а.д. (општина Вождовац); ово предузеће је једно од највећих кондиторских предузећа у региону; данас је у већинском власништву „Гранд кафе”, која је део Групе „Дрога Колинска”;
- Концерн „Swisslion-Takovo”, д.о.о.; компанија се бави производњом кондиторских производа и месних прерађевина; производни погони лоцирани су у Вршцу, Горњем Милановцу, Сремској Митровици;
- „Marbo Product”, д.о.о.; фабрика за производњу кромпировог чипса, производа од брашна, екструдираних производа и сл.; производни погон лоциран је у Бачком Маглићу; предузеће поседује HACCP i ISO стандарде;
- „Slap group”, а.д. Нови Београд (производни погон чипса у Чачку);
- „Cornu” д.о.о. (општина Стари град); основна делатност је производња корнета за сладолед; производни погони су у Старој Пазови.

Органска производња хране:

- Компанија «Foodland» Нови Београд, д.о.о.; предузеће је развило марке производа „Амфиса” (медитеранска дијетална исхрана); «Бакина тајна» (производња традиционалних, српских, висококвалитетних и еколошки чистих производа, припремљених на аутентичан начин, без употребе конзерванса, вештачких арома и боја); «Terra Organica» (концепт производње органске хране);
- «Атле» д.о.о. (општина Стари град); предузеће се бави производњом, сакупљањем и извозом смрзнуте малине и купине (у почетном је периоду преласка на органску производњу); поседује GLOBAL G.A.P. систем менаџмента;
- „Royal Eco Food”, д.о.о.; предузеће се бави органском производњом прехранбених производа (ајвар, љути умак од шљива, компот од шљива, сок од парадајза) и у поступку је сертификације.

Индустрија пића:

- “БИП-Београд” а.д (Савски венац); индустрија пива, слада и безалкохолних пића;
- „Навип”, а.д. Београд, Земун;
- „Coca Cola Srbija” а.д. Земун.

Производња сточне хране:

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- „Eco organic life” д.о.о. (општина Сурчин); основна делатност: производња конзумних јаја, кока носилца, сточне хране;
- «Агросмеса» сзтр (општина Сурчин);
- «Черубције», д.о.о. (општина Сурчин); производни програм: (1) фабрика сточне хране, (2) фарма свиња; (3) ратарска производња; ова фирма је највећи појединачни товлач свиња у општини Сурчин.

Други погони прехранбене индустрије:

- „Полимарк”, д.о.о. (општина Земун); производња мајонеза, кечапа, сенфа, млечних производа, маргарина и сл;
- „Врење”, а.д. (општина Чукарица), индустрија шпиритуса и квасца;
- «Биље Борча» д.о.о.; Београд; највећи прерађивач лековитог биља у Србији;
- У Обреновцу је лоциран производни погон Фабрике протеина и уља “Биопротеин” а.д.; фабрика послује у саставу “Банком групе”, а основна делатност је прерада соје од које се добијају производи за људску исхрану, сирово сојино уље и сојин гриз, односно погача, која се користи у производњи сточне хране; у 2004. години отворен је нови погон у “Биопротеину”, у којем је почео да се производи “Еколак” – замена за млеко у праху за младе животиње – једини производ те врсте на Балкану.

Расадници и производња семена:

- ЈКП „Зеленило”- Београд (општина Нови Београд); сектор за биљну производњу бави се производњом и прометом сезонског расада, перена, саксијских биљака – лончаница и резаног цвећа; расадници су лоцирани на општинама Вождовац, Земун и Нови Београд;
- Јавно предузеће „Србијашуме”, Београд;
- „Расадник Комерц”, д.о.о. (општина Младеновац);
- „Воћно-лозни расадник” друштвено предузеће (општина Лазаревац); расадник располаже савременим средствима механизације, стручно оспособљеном радном снагом, а у производњу се непрестано уводе нове сорте и подлоге воћака и винове лозе;
- Расадник воћа, винове лозе и ружа „Радмиловац”, Болеч; расадник ради при Пољопривредном факултету у Земуну;
- „Семе” а.д. (Савски венац); предузеће производи све врсте семена, а врши и његово паковање и дистрибуцију; осим производње семенске робе, значајан део пословних активности представља и производња лозних калемова.

II.10. Факултети, научно истраживачки институти и стручне службе у области пољопривреде

- Пољопривредни факултет Универзитета у Београду;
- Ветеринарски факултет Универзитета у Београду;
- Шумарски факултет Универзитета у Београду;
- Институт за економику пољопривреде Београд;
- Институт за примену науке у пољопривреди, Београд;
- Институт за заштиту биља и животну средину, Београд;
- Институт за кукуруз „Земун Поље”;
- Институт за сточарство Земун;

Стратегија развоја пољопривреде града Београда до 2015.

- Институт за земљиште Београд;
- Институт за примену нуклеарне енергије, Београд;
- Институт за водопривреду „Јарослав Черни“;
- Институт за проучавање лековитог биља „Др Јосиф Панчић“;
- Завод за пољопривреду „Космај“ у Младеновцу;
- Институт ПКБ Агроекономик“, Београд;